

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR DIPLOMATIJOS MAGISTRO PROGRAMA

AGNĖ ZAKARAVIČIŪTĖ

II kurso studentė

**NACIONALINIŲ TAPATYBIŲ ĮTAKA SECESIJOS PROCESUI:
KATALONIJOS ATVEJIS**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas: prof. Tomas Janeliūnas

Vilnius, 2019

MAGISTRO DARBO PRIEŠLAPIO PAVYZDYS

Magistro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....

(data)

.....

(v., pavardė)

.....

(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....

(data)

.....

(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas:

.....

(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Zakaravičiūtė A.: Tarptautinių santykių ir diplomatijos programa, magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas T. Janeliūnas. – V., 2019. – 57 p.

Reikšminiai žodžiai: Katalonija, referendumas, nepriklausomybė, nacionalinis identitetas, secesija, skirtumai tarp ispanų ir katalonų, katalonų ir ispanų panašumai, katalonų žiniasklaida

Šiame darbe atsižvelgiant į politinį Katalonijos referendumo ir nepriklausomybės skelbimo kontekstą, buvo siekiama išsiaiškinti katalonų ir ispanų tapatybių nutolinimą bei katalonų identiteto stiprėjimą lemiančius veiksnius, taip pat įvertinti katalonų tapatybės įtaką secesijos procesui. Tyrimo metu remiantis diskurso analizės metodu analizuoti dviejų katalonų svetainių – *El Nacional* ir *La Vanguardia* – analitinio pobūdžio straipsniai.

Remiantis tyrimo metu suformuluotais nacionalinio identiteto struktūriniais veiksniais, buvo analizuoti katalonų žiniasklaidos naratyvai, parodę skirtumus ir tapatybinį nutolinimą tarp katalonų ir ispanų. Svarbiausi, dažniausiai ir įtikinamiausiai vartojami kintamieji leido atskleisti katalonų identiteto struktūrą ir įvertinti tpatybės stiprumą bei perspektyvas.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas darbas *Nacionalinių tapatybių įtaka secesijos procesui: Katalonijos atvejis* yra:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Agnė Zakaravičiūtė

TURINYS

ĮVADAS	6
1. Nacionalinis identitetas kaip socialinis konstruktas	9
1.1 Socialinio konstruktyvizmo teorija	9
1.2 Nacionalinio identiteto teorija.....	11
1.3 Katalonijos nacionalinis identitetas.....	13
1.4 Katalonijos identiteto struktūriniai veiksniai	16
2. Katalonijos politinis kontekstas	18
2.1 Pirmieji pasikeitimai ir politinė įtampa	18
2.2 Katalonijos 2015 m. rinkimai į parlamentą	20
2.3 Referendumas ir nepriklausomybės skelbimas	22
2.4 Apibendrinimas	23
3. Tiriamoji medžiaga ir jos atranka	24
4. Skirtys tarp ispanų ir katalonų internetinėje <i>El Nacional</i> žiniasklaidoje	25
4.1. Represijų naratyvas – pavergėjai ir pavergtieji (kovotojai)	25
4.2 Ispanijos ir Katalonijos demokratijos.....	28
4.3 Katalonų tauta	29
4.4 Katalonų kalbos reikšmė	31
4.5 Politinių veikėjų vaidmuo	34
4.6 Apibendrinimas	36
5. <i>La Vanguardia</i> naratyvai: skirtumų mažinimas ir naujos grėsmės	39
5.1 Binarinio požiūrio kritika	39
5.2 Bendrumo tarp katalonų ir ispanų paieškos	42
5.3 Netikrumas ir grėsmės.....	43
5.4 Politiniai interesai.....	47
5.5 Apibendrinimas	48
Išvados	51
Literatūros sąrašas	52
Šaltinių sąrašas	54
Summary	57

Įvadas

Nors nacionalinių tapatybių pagrindu besikuriančių valstybių laikotarpis jau pasibaigęs prieš šimtmetį, ne vienoje Europos valstybėje šiandien vis dar esama atskirą kultūrą turinčių tautų, nevengiančių kalbėti apie galimas atsiskyrimo nuo valstybės, kuriai priklauso, prielaidas. Minėtina Škotija, Baskija, Flamandija, Italijos vokietakalbių regionas Alto Adidžėje bei, žinoma, Katalonija. Radikalus Katalonijos parlamento žingsnis skelbti nepriklausomybę 2017 m. sukūrė naują konfliktinę situaciją, galinčią daryti įtaką ir kitiems separatistiniams judėjimams Europoje, ir yra sietinas su ryškiu kataloniškosios tapatybės atsiskyrimu nuo ispaniškosios. Anot mokslininko A. Anderson, egzistuoja baimė, kad katalonų pergalė gali įkvėpti ir paskatinti kitus separatistinius ir regioninės autonomijos judėjimus visoje Europoje. Be to, Europa linkusi labiau deklaruoti vienybę, o ne separatizmą (Anderson 2017, 61). Todėl tolesnė įvykių eiga gali daryti įtaką ir ateities Europai.

Vos per kelias dienas po Katalonijos referendumo Ispanijos valdžiai paskelbus referendumą nelegaliu, suėmus Katalonijos lyderius bei suspendavus Katalonijos parlamento veiklą, sekė masinės katalonų demonstracijos, rodžiusios didžiulę konfrontaciją su Ispanija. Anot K. Crameri, katalonų nacionalinis charakteris nuo praėjusio dešimtmečio vidurio labai pasikeitė – nuo masinės politinės apatijos iki masinio dalyvavimo pilietiniuose veiksmuose dėl nepriklausomybės. Politinės partijos taip pat keitė savo pozicijas prisitaikydamos prie pilietinių judėjimų norų (Crameri 2015, 117).

Istoriškai turėdami savitą identitetą Katalonijos gyventojai ilgą laiką suvokė save kaip Ispanijos tapatybės dalį bei tenkinosi suteiktomis autonomijos teisėmis ir vengė atsiskyrimo. XXI a. pr. Katalonijoje stipriai ir netikėtai ėmė rasti vis daugiau secesinių nuotaikų (Guibernau 2013, 380–383; Iveson 2017, 51). Tikėtina, kad tikslingai kuriami skirtumai tarp „mūsų“ (katalonų) ir „jų“ (*the others* – Ispanijos) suformavo palankias sąlygas Katalonijos nepriklausomybės siekiui, tačiau katalonų tapatybės atsiskyrimą galėjo skatinti ir pragmatiški ekonominiai ar politiniai paskaičiavimai.

Darbo metu siekiama išaiškinti **tiriamąją problemą** – ar nepriklausomybės skelbimo kontekste Katalonijos tapatybė kuriama per priešpriešą ir nutolinimą nuo ispanų bei kokie konkretūs veiksniai labiausiai leidžia išryškinti šį identiteto vystymosi ir stiprėjimo procesą? Tikimasi, kad tyrimas leis geriau pažinti katalonų tapatybės formavimo(si) eigą, identifikuoti nacionalinio katalonų identiteto stiprėjimą galimai lemiančius elementus ir prognozuoti kataloniškosios tapatybės perspektyvas. Nešališka, iš šono į konfliktą leidžianti pažvelgti darbo autorės perspektyva (ne iš katalonų ar ispanų perspektyvos), tikimasi, leis tiksliau įvertinti katalonų nacionalinio identiteto formavimo(si) ypatumus.

Darbo tikslas – išsiaiškinti, ar įvyko ir kaip įvyko esminis Ispanijos ir Katalonijos tapatybių išsiskyrimas. **Uždaviniai:**

1. Išanalizuoti mokslinę literatūrą Katalonijos tapatybės tematika iki 2017 metų ir suformuluoti identiteto struktūrinius veiksnius;
2. Ištirti Katalonijos politinio konteksto ir politikų veiksmų pokyčius nuo 2010 m.;
3. Parodyti skirtis tarp Katalonijos ir Ispanijos tapatybių per žiniasklaidos diskurso naratyvų analizę;
4. Įvertinti katalonų tapatybės ryšį su secesijos procesu Katalonijoje.

Metodika. Darbe tiriami analitinio pobūdžio straipsniai ir populiarieji komentarai dviejose katalonų svetainėse – *El Nacional* ir *La Vanguardia*. Tyrimo metu taikant diskurso analizę siekiama atskleisti katalonų identiteto konstravimo sudedamąsias dalis – svarbiausius veiksnius bei jų sąsają su katalonų suverenumo siekiu. Jau anksčiau atlikti Katalonijos nacionalinio identiteto tyrimai kalba apie ryškų kultūros elito, ypač žiniasklaidos, medijų specialistų indėlį panaudojant technologines komunikacijos galimybes ir jų galią (Crameri 2015, 109–110, 117). Žiniasklaidos diskursą suprantant kaip visuomenės (ar jos dalies) savęs suvokimo ir įsitikinimų atspindį, jis puikiai tinka katalonų tapatybės formavimo(si) elementų išryškinimui šiame tyrime. Kaip teigia K. Crameri, siekiant geriau suprasti šiandieninės komunikacijos mechanizmus, susijusius su identiteto pokyčiais, reikia daugiau šios srities tyrimų (Crameri 2015, 117).

Taip pat remiamasi socialinio konstruktyvizmo teorija, kuri skiria daug dėmesio tapatybių formavimui(si) ir naratyvų kūrimui, sudarančiam prielaidas separatistiniams procesams vykti, taip pat nacionalinio identiteto teorija (Guibernau 2004, 2013, 2014; Smith 1991). Žvelgiant tiek iš nacionalizmo, tiek iš konstruktyvizmo perspektyvos, identitetas apibrėžiamas kaip socialiai sukonstruotas bendruomenės savęs suvokimo būdas. Nacionalizmas remiasi konstruktyvizmui būdingu kūrimo, konstravimo principu, o konstruktyvistai savo ruožtu kalba apie nacionalinį identitetą.

Tyrimų apžvalga. Siekiant identifikuoti esminius internetinėje žiniasklaidoje atsispindinčius katalonų nacionalinio identiteto veiksnius, verta apžvelgti, kokios galimos katalonų identiteto stiprėjimo versijos aptariamoms kitų tyrėjų darbuose. Kaip teigia M. Latorre, istoriškai represinis Ispanijos valstybės elgesys Katalonijos atžvilgiu buvo ir tebėra pagrindinis motyvuojantis kataloniškojo nacionalinio identiteto stiprinimo faktorius – Katalonijos elitui nepavykus integruotis į centrinio Ispanijos elito gretas, buvo pasukta nacionalizmo kryptimi (Latorre 2014, 1–14). Katalonijoje egzistuojantis nepasitikėjimas Ispanijos politikais ir politine sistema ir nepasitenkinimas dėl pernelyg užsitęsusių trukdžių didesnei politinei Katalonijos autonomijai suteikti, taip pat

ekonominės priežastys, kultūrinės ir tapatybės problemos, galėjo daryti įtaką atsiskyrimo veiksams (Guibernau, 2013).

A. Anderson kalba apie gilų Katalonijos etnonacionalizmą, besitęsiantį per visą katalonų istoriją. Mokslininkas teigia, kad šiandieninės pronepriklausomybinės nuotaikos atliepia tai, kas vyko beveik prieš šimtmetį (Anderson 2017, 60–61). Katalonų kalba, visada buvusi svarbi katalonų identitetui, tapo kultūrinio identiteto žymeniu kolektyvinėje katalonų sąmonėje vykdant svarbią į Kataloniją gyventi atvykusių ir katalonais imtų laikyti gyventojų integraciją (Latorre 2014, 8–10). Kitaip sakant, galima kalbėti ne tik apie istoriškai puoselėtą katalonų identitetą, bet ir apie naujųjų katalonų, neseniai atsikėlusių ir save katalonais laikančių gyventojų identiteto stiprumą (Woorlard 2012, 210–211).

Katalonų nacionalinis identitetas ir secesionizmas taip pat galėjo būti motyvuojamas nepasitenkinimu Ispanijos valstybės fiskalinėmis struktūromis (Sorens 2005; Boylan 2015). Kaip savo tyrime pažymi B. Boylan, nepasitenkinimas Ispanijos fiskalinės decentralizacijos sistema ir požiūriu į secesionizmą, drauge su kitais politiniais, ekonominiais ir kultūriniais veiksniais galėjo lemti tapatybinius pasikeitimus ir nepriklausomybės skelbimą (Boylan 2015, 779).

Katalonų identiteto pokyčius galėjo lemti tiek istorinės, kultūrinės priežastys, tiek pasikeitimai šiandieninėje Katalonijos visuomenėje (ekonominės krizės įtaka, pilietiniai judėjimai, didesnės galios siekimas politiniuose procesuose). Katalonų identitetas kompleksiškas, kintantis (katalonijos nacionalizmo dinamika Crameris 2015, 106–107), todėl vertas reikšmingiausių jo kintamųjų įvertinimo Ispanijos-Katalonijos konflikto kontekste. Be to, katalonų tapatybę atspindinčių naratyvų reikšmė internetinės žiniasklaidos diskurse (2016–2019 m.) išsamiau neanalizuota.

Šį darbą sudaro įvadas, penki pagrindiniai skyriai, išvados, literatūros ir šaltinių sąrašas bei santrauka anglų kalba. Įvade pateikiama esminė informacija apie tyrimą ir jo siekius. Pirmajame skyriuje aptariama katalonų nacionaliniam identitetui tirti svarbi teorinė literatūra. Politiniam Katalonijos-Ispanijos konflikto kontekstui perprasti skiriamas antrasis šio darbo skyrius. Trečiajame pateikiama informacija apie tiriamąją medžiagą ir jos atranką. Ketvirtajame analizuojami interneto svetainės *El Nacional* straipsniai, kuriuose išskirti katalonų identitetą formuojantys naratyvai ir tapatybės struktūriniai veiksniai. *La Vanguardia* straipsnių naratyvai ir katalonų nacionalinio identiteto kintamieji pateikiami penktajame skyriuje. Išvadose akcentuojami svarbiausi rezultatai, katalonų nacionalinio identiteto kintamieji ir aiškinama jų įtaka secesijos procesui.

1. Nacionalinis identitetas kaip socialinis konstruktas

1.1 Socialinio konstruktyvizmo teorija

Konstruktyvistų teigimu, būtent patirtys kuria pasaulio, kuriame gyvename, supratimą – taigi mes gyvename savo pačių susikurtame pasaulyje (Onuf 1989, „cituota iš Jakniūnaitė, Nekrašas 2010, 35). Reikėtų pastebėti, kad čia nekvestionuojama faktų buvimo tikrovė, tačiau ji gali būti skirtingai interpretuojama suteikiant jai socialines reikšmes. Anot P. Berger ir T. Luckmann, norint suprasti, kas yra visuomenės tikrovė, reikia tyrinėti, kaip ji sukonstruojama į visas objektyviomis duotybėmis laikomas struktūras (Berger, Luckmann 1992, „cituota iš Jakniūnaitė 2000, 58“). Taigi analizuotini tokie socialinės realybės elementai kaip reikšmės, idėjos, normos, taisyklės, institucijos, įsivaizduojamos bendruomenės, identitetas, kultūra, kalba, praktika, komunikaciniai procesai (Anderson, 1991, 46; Jakniūnaitė 2000, 58). Svarbu pabrėžti, kad konstruktyvizmas siekia atskleisti ir identiteto konstravimo mechanizmus, nes neretai socialines reikšmes ir reiškinius linkstame priimti kaip savaime suprantamus (Jakniūnaitė, Nekrašas 2010, 41). Šio tyrimo atveju svarbu kalbėti būtent apie identiteto kaip socialiai konstruojamo elemento ypatumus.

Konstruktyvistai kalba apie tarptautinę politiką, kuri nėra materiali tikrovė, o socialinė – kuriama per veikėjų veiksmus ir tapatybes (Jakniūnaitė 2007, „cituota iš Jakniūnaitė, Nekrašas 2010, 39). Jie analizuoja, kaip tarptautinių santykių veikėjai suformuoja tam tikrą supratimą apie tarptautinę sistemą ir tos sistemos elementus ir kokią įtaką šis supratimas daro tolesniems veikėjų veiksmams (Jakniūnaitė 2000, 56). Tyrėjai tarptautinę bendruomenę mato kaip tarp subjektyvų tapatybių konstrukta, o nacionalinius interesus ir užsienio bei saugumo politiką traktuoja kaip valstybės politinio identiteto struktūrą (Campbell 1992; Ruggie 1998; Wendt 1999; Kelstrup and Williams 2000, „cituota iš Miniotaite 2003, 210). Materialūs veiksniai, nors ir yra svarbūs, patys savaime dar nepaaiškina, ar bus konkuruojama ar draugaujama – visa tai priklausys nuo žinojimo struktūrų, suteiksiančių prasmę materialiams veiksmams ir suformuluosiančių sąlygas veikti (Adler 1997, „cituota iš Jakniūnaitė, Nekrašas 2010, 40“). Taigi identitetas tampa tuo veiksmu, kuris gali išsamiau paaiškinti skirtingų tarptautinių subjektų veiksmų eigą.

Pats identitetas ir etniškumo principas, kuris turi svarbų vaidmenį tapatybėms, kinta – gali būti sukonstruojamas ir vėl iškonstruojamas (Rukooko 1998, 128; „cituota iš Amone 2015, 134“; Amone 2015, 132). Iš jau esamų identiteto pokyčių Europoje tyrimų, pastebėta, kad pokyčiai tikėtini krizių laikotarpiu, sutapus vidiniams ir išoriniams veiksniams (Marcussen 1999, „cituota iš Jakniūnaitė 2000, 61“). Anot konstruktyvistų, identitetas yra priklausymo jausmas, kuris sukonstruojamas vykstant politiniams ir kultūriniais procesams per kalbą, emocijas ir simbolius (Strath 2000, 22, „cituota iš Miniotaite 2003, 209–210“). Tad tiriant identiteto formavimąsi, jo gyvavimą, kaitą, verta

atkreipti dėmesį į tai, kokią funkciją tiriamajame diskurse atlieka pasitelkiama kalba, į kokias adresato emocijas yra apeliuojama, kokie simboliai vartojami.

G. Miniotaitė išskiria pagrindinius kolektyvinio identiteto konceptus: tautą, nacionalinį interesą ir saugumą, kuris formuoja suvokimą, jog atitinkamoje bendruomenėje visi yra lygūs (Miniotaitė 2003, 210). B. Buzan saugumą yra apibrėžęs kaip valstybių ir visuomenių sugebėjimą išsaugoti savo nepriklausomą identitetą prieš jėgas, kurias jos laiko priešiškomis (Buzan 1991, 432). Kopenhagos mokyklos tyrėjai kalbėdami apie saugumą teigia, kad grėsmės nėra objektyvios, tačiau gali būti sukuriamos ir netgi tapti egzistencinėmis (Buzan, Waever, de Wilde 1997, „cituota iš Jakniūnaitė, Nekrašas 2010, 47“). O štai A. Wendtas išskiria tris kolektyvinio identiteto tipus: draugą, priešą ir konkurentą (Wendt 1999, „cituota iš Jakniūnaitė 2005, 187“).

Tapatybė, kaip teigė A. Wendtas, taip pat yra intereso pagrindas (Wendt 1992, „cituota iš Jakniūnaitė, Nekrašas 2010, 45“). Identitetas potencialiai yra veikėjo praktikų ir jo veiksmų viduje bei išorėje dalis, taip pat subjektams jis siūlo kitų subjektų suvokimą – padeda suprasti jų prigimtį, motyvus, interesus, galimus veiksmus ir atitinkamą vaidmenį politiniame kontekste (Hopf 1998, 193). Pačios tapatybės formavimosi pagrindas, kaip matyti iš šio tyrimo prielaidų, gali būti įvairios priežastys: ekonominės, politinės, kultūrinės, istorinės, o jau susiformavusi ar besiformuojanti tapatybė gali suteikti pagrindą tautos nacionalinio intereso siekiui. R. Keohane teigia, kad interesai yra socialinių praktikų produktai, abipusiškai kuriantys veikėjus ir struktūras (Keohane 1988, 174–177). Jis pabrėžia interesų kontekstualizavimo svarbą (Keohane 1988, 174–177, 182). Kitaip sakant, pripažįstama, kad interesai yra konstruojami, todėl materialūs veiksniai patys savaime dar negalėtų būti laikomi interesų priežastimi neatsižvelgiant į kontekstą ir kitas aplinkybes bei socialiai kuriamas reikšmes. Kuo veikėjai save laiko, nulemia tai, kokius interesus jie prisiskiria (Jakniūnaitė 2000, 58). Anot D. Jakniūnaitės ir E. Nekrašo, tapatybė padeda suprasti subjekto (valstybės, tautos) interesus, kurie formuojasi ne iš materialių aplinkos sąlygų ir gali paaiškinti įvykių kryptį (Jakniūnaitė, Nekrašas 2010, 45). Taigi tapatybės konstravimas yra pagrindas interesams kurti bei jų siekti. O materialios priežastys gali būti pasitelkiamos kaip akstinas sąmoningam tapatybės ir interesų formavimui. Kaip teigia D. Jakniūnaitė, ne tik identitetas, tačiau ir interesai yra socialinė konstrukcija – nei vieno, nei kito, anot jos, negalima tiesiog turėti, galima būti kažkuo tik santykiaujant su tais, kurie mus pažįsta ir pripažįsta (Jakniūnaitė 2000, 58–59).

Tam tikriems materialiams veiksniams, kurie gali potencialiai daryti įtaką identiteto formavimui(si), išryškinti gali būti naudojama sugrėsminimo schema. Kaip teigia tyrėjai, analizuojant saugumo problemų formulavimą, siekiama atskleisti ryšį tarp veikėjo (valstybės, tautos) idėjų ir materialių veikimo pagrindų (Jakniūnaitė, Nekrašas 2010, 45–49). Sugrėsminimi materialūs veiksniai gali tapti identiteto formavimo(si) pagrindu, o susiformavęs identitetas gali skatinti imtis tam tikrų materialių veiksmų. Taigi identitetas ir jo konstravimas vaidina ypač svarbų vaidmenį ir rodo idėjų ir

materialių veiksmų santyki. Konstruktyvistinei analizei labai svarbus ir veikėjo bei struktūros ryšys (Keohane 1988, 172–174; Jakniūnaitė, Nekrašas 2010, 49–53). Kitaip sakant, turėtų būti kreipiamas dėmesys į struktūrą, kurioje veikėjas veikia.

Taisyklės ir normos taip pat laikomos veikėjų kuriamais socialiniais konstruktais, kurie riboja ar įprasmina veikėjų veiklą – jų elgesį reguliuoja tam tikros taisyklės, kurios veiksams suteikia bendras reikšmes, formuojančias identitetą ir interesus (Jakniūnaitė 2000, 60–61). Konstruktyvistinės analizės tikslas yra išsiaiškinti normatyvines struktūras, valdančias tarptautinių veikėjų veiksmus ir elgesį ir, priešingai, subjektų veiksmus, kurie transformuoja normines sistemas (Oliveira 1995, „cituota iš Jakniūnaitė 2000, 60–61“). Kaip teigia T. Hopf, kalbėdamas apie valstybės identitetą ir interesus bei vykstančius pokyčius, konstruktyvizmas siūlo alternatyvų jų suvokimą – atskleidžia skirtumus ir skirtingus identitetus. Identitetai, kurdami reikšmes, anot autoriaus, mažina netikrumą (Hopf 1998, 172). Taigi būtent per identitetą veikėjai suvokia save ir kitus tarptautinėje sistemoje ir pagal šį suvokimą renkasi atitinkamus veiksmus, kurie, jų nuomone, geriausiai atitinka jų pasaulio suvokimą, identitetą ir interesus.

1.2 Nacionalinio identiteto teorija

Kalbant apie tapatybių formavimąsi labai svarbi nacionalinio identiteto teorija (Guibernau 2004, 2013, 2014; Smith 1991). Identitetas yra viena iš svarbiausių nacionalizmo sąvokų – juk identitetu grindžiamas tautos egzistavimas esant tam tikroms sąlygoms gali tapti pagrindu sukurti naują valstybę. Nacionalinio identiteto sąvoka, atsiradusi XVIII a., reiškia vienos grupės narių priklausymą vienai bendruomenei (angl. *same community, sameness*) tarpusavyje esant panašioms tais aspektais, kuriais skiriasi nuo kitų, nesančių jų grupėje (Smith 1991, 74–75).

Kaip teigia L. Ciotola, nacionaliniu identitetu laikomas bendras kolektyvinis, socialiai sukonstruotas sąvokimas, grupei žmonių besidalijant panašiomis charakteristikomis ir drauge formuojant tautą (Ciotola 2015, 3–4). Taigi nacionalinis identitetas yra sukuriamas (kaip jau buvo minėta aptariant konstruktyvistinę teoriją, tai nėra objektyvi realybė) ir vėliau gali tapti pagrindu realiam idėjų įgyvendinimui. Kiekviena pastanga sukurti nacionalinį identitetą yra politinis veiksmas su politinėmis pasekmėmis (Smith 1991, 99).

Verta pažymėti, kad nacionalinis konceptas stipriai pasikeitė XIX a. viduryje atsiradus įvairioms etninėms charakteristikoms, tokioms kaip kalba, religija, kultūriniai saitai. Taip pat tautai imta priskirti teritorialumo, suverenumo ir bendruomeniškumo (visuomeniškumo), nacionalinio mito principus (Rajic 2017, 95). Tačiau, anot tyrėjo I. Rajic, patys savaime etniniai, religiniai ar lingvistiniai skirtumai nėra laikytini konfliktų ar esmine tautų formavimo priežastimi, todėl būtina išsamiau analizuoti ekonomines ir politines struktūras bei kaip jos sąveikauja su nacionalizmu (Rajic 2017, 95).

E. Gellner teigia, kad nacionalizmas nėra tautų pažadinimas savęs suvokimui. Nacionalizmas, anot jo, ir sukuria tautas ten, kur jos anksčiau neegzistavo (Gellner 1987, „cituota iš Smith 1991, 71). A. Smith akcentuoja etniškumo vaidmenį – kuo stipresnis etninis identitetas, tuo didesnė tikimybė, kad būtent jis gali būti kylančios naujos tautos pagrindu; taip pat akcentuojami identiteto formavumui(si) svarbūs sentimentai tautos saugumui ir gerovei (Smith 1991, 71–72). Tyrėja M. Guibernau pritaria reikšmingam etnosimbolizmo vaidmeniui, ypač siekiant sustiprinti politinį tautos teisėtumą ir galią ar pasinaudoti tautų apsisprendimo teise. Anot jos, bendruomenės šaknys ir kultūra rodo tam tikro laipsnio tęstinumą ir yra esminis veiksnys nacionalistinės doktrinos kūrėjams (Smith 1991, 71; Guibernau 2004, 126). Pasak Guibernau, A. Smith tirdamas mitus, simbolius, vertybes, tradicijas kaip skirtumų indikatorius, rodančius unikalią etninės bendruomenės kultūrą, sukuria fundamentalius pagrindus nacionalinio identiteto analizei (Guibernau 2004, 126).

Pats nacionalizmas, anot A. Smith, nediferencijuotinas, tačiau nacionaliniai judėjimai gali turėti labai skirtingus tikslus, pabrėžiančius skirtumą tarp pilietinio teritorinio ir etninio geneologinio tautos modelio. Pastarasis kaip tik ir leidžia atsirasti secesiniams ar diasporos judėjimams, o pilietinis teritorinis modelis kuria tam tikrus nacionalistinius judėjimus (Smith 1991, 79). Taip pat nereikėtų pamiršti ir unikalių tautai priklausančių nacionalizmo ypatybių, kurios gali kurti stiprias emocijas ir vaidinti svarbią rolę, pavyzdžiui, etnoreliginis katalikiškas kentėjimo ir atpirkimo įvaizdis yra būtinas norint suprasti lenkų nacionalizmo ideologiją, kalbą ir simbolizmą (Smith 1991, 83). J. Hargreaves atliktas tyrimas rodo, kad, paskata nacionaliniams judėjimams gali tapti, pavyzdžiui, pasauliniai sporto renginiai, kurių metu demonstruojama nacionalinė atributika (Hargreaves 2000). Pažymima, kad šiandien labai svarbus tautų individualumas ir unikalumas, kuris ir transformuoja jas į globalią realybę (Smith 1991, 84).

Būtent autonomijos siekimo idealas davė pagrindą nacionalinei tautų apsisprendimo teisei rasti – taip atsirado ir sunkumų siekiant įtvirtinti autentišką nacionalinę valią savo pačių valstybėje (Smith 1991, 76). Pažymima, kad tokie konceptai kaip identitetas, autonomija formuoja kalbą ir diskursą su tam tikrais simboliais, kartais dėl jų įprastumo netgi nepastebimi (vėliavos, himnai, pasaka, folkloriniai kostiumai, herojai, istorijos ir pan.) (Smith 1991, 77). Taigi pabrėžiamas nacionalinio identiteto konstravimas pasitelkiant įvairias komunikavimo formas.

Anot M. Guibernau, A. Smith apibūdina nacionalinį identitetą kaip kokybę, kuria dalijasi piliečiai, pamiršdamas, kad valstybė ir tauta nebūtinai yra tapačios. Taip pat, anot jos, neturėtų būti ignoruojamas faktas, kad vienos valstybės piliečiai gali turėti skirtingus identitetus (Guibernau 2004, 124). M. Guibernau pabrėžia, kad yra didelis skirtumas tarp tautų, turinčių ir neturinčių valstybės, kadangi nuo to priklauso galia ir resursai, tarptautinis statusas, atstovavimas tarptautinėse organizacijose (Guibernau 2004, 134). Tautos galimybė sustiprinti savo nacionalinį identitetą ir tapti valstybe, M. Guibernau teigimu, priklauso nuo dviejų veiksnių: valstybės, kuriai tauta priklauso,

požiūrio į vidinę įvairovę: kultūrinio pripažinimo, autonomijos sąlygų ar jos neigimo, vykdomų represinių veikslių ir nuo paties tautos elito, kuris gebėtų panaudoti kultūrinius, istorinius, politinius ir ekonominius argumentus parodydamas ryžtingą tautos charakterį ir gebėdamas įteisinti jos valią pačiai spręsti savo politinę ateitį (Guibernau 2004, 134).

M. Guibernau kritikuoja A. Smith nacionalinio identiteto aiškinimą pabrėždama, kad nacionalizmo teorija turi tirti tiek kultūrinius, tiek politinius tautos ir nacionalinio identiteto aspektus (Guibernau 2004, 126). Esama mokslininkų, kurie nacionalistinius ir separatistinius veiksmus aiškina per racionalių pasirinkimų prizmę (Sorens 2005, 319).

Nacionalinis identitetas neturėtų būti suprantamas kaip statiškas konceptas, bet kaip nuolat galimas perkurti, dinamiškas – mes identifikuojame save ir kitus, t. y. konstruojame nacionalinį identitetą priklausomai nuo konteksto (Schlesinger 1991, 173; Iveson 2017, 52). Tyrėja M. Guibernau išskiria penkias kintančio ir dinamiško nacionalinio identiteto XXI amžiuje dimensijas: psichologinę – svarbu, ar pati tauta jaučia ir tikrais laiko subjektyvius identiteto elementus, kultūrinę – kalba, vertybės, tradicijos, praktikos, istorinę – istorinis tęstinumas labai svarbus kolektyvinio identiteto išsaugojimui, teritorinę – teritorija žymi konkrečias ribas, už kurių esantys žmonės yra kitokie, o mes tarsi esame „labiau žmonės“, todėl ir nusipelnę bendros pagalbos ir rūpesčio, politinę – turint omenyje vieno nacionalinio identiteto vienijamus piliečius (Guibernau 2004, 134–140).

Analizuojant tapatybes ir jų įtaką secesiniams procesams, svarbu atkreipti dėmesį į suverenumo siekio ir integracijos į kitas politines struktūras santykį, pavyzdžiui, į Europos Sąjungą (plačiau žr. Miniotaitė 2003). Mat nacionalizmo idėjomis grindžiamas siekis atsiskirti gali visiškai neprieštarauti globaliam siekiui integruotis į tarptautinių subjektų grupes, kurios, remiantis jų pasaulio suvokimu, nepriskirtinos priešiškam „kito“ matymui. Toks skirtingų principų suderinamumas gali rodyti nesant grynų nacionalistinių XIX a. apraiškų šiandieniniuose identiteto kūrimo(si) procesuose. Šalia kosmopolitiškumo išlieka vietiniai ir nacionaliniai elementai – tai du lygiagrečiai vykstantys procesai (Guibernau 2004, 138).

Svarbu pabrėžti, kad nacionalizmas nėra valstybės, o tautos ideologija, todėl ir sąlyga, kad tauta bus laisva tik tada, jei pareikalaus savo teisės į suverenią valstybę nėra nei būtina, nei universali (Smith 1991, 74). Kitaip sakant, nacionalinis identitetas dar nėra savaiminė priežastis ar pagrindas naujai valstybei kurtis, bet gali ja tapti.

1.3 Katalonijos nacionalinis identitetas

Katalonijos nacionalinio identiteto stiprėjimas yra ryškus globalizacijos kontekste besiformuojančių nacionalinių identitetų pavyzdys. A. Anderson teigimu, Katalonija turi vieną stipriausių ir labiausiai politizuotų separatistinių judėjimų Europoje, paremtą giliomis katalonų etnonacionalistinėmis šaknimis ir pasididžiavimu savo kalba, kultūra ir identitetu (Anderson 2017,

60–61). Katalonų nacionalinis identitetas, su stipriomis kultūrinės tapatybės formomis, kalba apie skirtį tarp savęs (*themselves*) ir kitų (*others*) (Hargreaves 2000). Anot G. Miniotaitės, būdas, kuriuo identifikuojamas „kitas“ parodo, kokios užsienio politikos strategijos bus pasirenkamos (Miniotaitė 2003, 210).

Katalonai turi du skirtingus diskursus: pirmajame Katalonija yra integrali Ispanijos dalis tol, kol Ispanija apibrėžiama kaip multikultūrinė erdvė, kaip tautų tauta, o antrasis yra radikalesnis: jis ne tik pripažįsta katalonų tautą, bet ir mano, kad Ispanija ir Katalonija yra dvi skirtingos istorinės, sociologinės ir identiteto realybės ir turėtų gyvuoti atskirai (Solis 2003, 18).

Katalonijos identiteto atvejis iš tiesų problematiškas ir kompleksiškas, turintis tiek istorines, tiek modernias priežastis (Miller Miller 1996, 113–115). Kalbant apie skirties nuo ispaniškojo identiteto kūrimą ir pasitelkiant pilietinio ir etninio nacionalizmo skirtumus, reikia pažymėti, kad etnis aspektas buvo ir yra labai svarbi kataloniškojo identiteto (istorijos, kultūros, vertybių, praktikų, normų) dalis (Hargreaves 2000, 160). O pilietinis kriterijus yra rodo ištikimybę, asmenų lygybę prieš įstatymus tam tikroje teritorijoje (Hargreaves 2000).

Katalonų kalba kaip etninio nacionalizmo dalis iš tiesų daro įtaką tautos identiteto formavimuisi (Miller, Miller 1996, 113). Sava kalba ypač svarbi Katalonijos švietimo sistemoje – mokyklose visi vaikai mokomi kataloniškai. Daugiau kaip keturi milijonai katalonų kalba kataloniškai kaip pirmąją kalbą, kuri gali identifikuoti ir nacionalinį identitetą. Kalbos svarba švietimo politikoje, anot Miller ir Miller, rodo katalonų identiteto pokyčius (Miller, Miller 1996, 113). Kalba yra išorinė, matoma vizitinė kortelė, kuri skiria vieną tautą nuo kitos, tai esminis kriterijus, pagal kurį tauta yra atpažįstama ir sutinkama, kad ji turi teisę turėti atskirą valstybę (Kedourie 1960).

Nors J. Esteve yra minėjęs, kad Europa gali vystytis į kompleksinę autonominių bendruomenių asociaciją, kurioje valstybinis vienijimo procesas yra lydimas regioninių autonomijų stiprinimu (Esteve 1992, 255), paskutiniu metu kalbos reikšmė siejama jau ir su nacionaliniu identitetu bei siekiu įteisinti atskirą Katalonijos valstybę. Kaip teigia, A. Smith, nacionalistinė ideologija ir ja pagrįstas kalbėjimas paprastai apeliuoja į teritoriją, istoriją, bendruomenę (Smith 1991, 78). Taigi teritorinis aspektas labai svarbus – suverenumo principas yra susijęs su galios turėjimu konkrečioje teritorijoje, ko ir siekiama skelbiant nepriklausomybę.

Akcentuodami tapatybę ir jos pagrindu paremtus savo veiksmus, kuriais siekiama atsiskirti nuo Ispanijos, katalonai bando pagrįsti tautų apsisprendimo teisę, kuri nėra laikoma priimtina praktika tarptautinėje teisėje, išskyrus tuos atvejus, jeigu tautai kyla išnykimo pavojus. Kaip teigia D. Jakniūnaitė, svarbu yra ne tai, ar sistema atitinka idealą, o tai, kas praktikoje iš tiesų laikoma norma – priimtinu socialinių santykių tvarkymo būdu (Jakniūnaitė 2016, 88). Vadovaujantis tarptautine praktika ir nesant tautos naikinimo ar realios agresijos prieš ją pavojui, nepriklausomybės skelbimas

laikytinas tarptautinės normos pažeidimu. Taigi nesilaikymas sutartų tarptautinių taisyklių signalizuotų esamos normos keitimą(si).

Katalonų, ir ypač jos politikų, požiūris Ispanijos atžvilgiu yra kritiškas ir netgi priešiškas – taip Katalonija deklaruoja savo išskirtinumą bei tapatybę. Kaip pastebi M. Latorre, nacionalinis ispanų identitetas buvo konstruojamas kaip galios, kontrolės ir dominavimo mechanizmas. Jis teigia, kad pavadinti ispanu, katalonu asmenį reiškia priskirti jį tam tikrai gyvenimo istorijai ir galios dinamikai (Latorre 2014, 2). Todėl simboliai, kurie formuoja galios identitetus, tampa kovos dėl galios lauku.

Ispanijos ir Katalonijos nacionalinių identitetų diskursai konkuruoja vienas su kitu ir gali tapti ypač pavojingi esant politinei įtampai tarp ispaniškųjų partijų ir periferinių nacionalistinių partijų. Ir priešingai, kai politinės aplinkybės nurimsta, egzistuojantys skirtumai gali būti pakeisti ar apjungti (Solis 2003, 2). Kaip teigia tyrėjai, kataloniškasis identitetas nėra tikrai funkcija interakcijai tarp dviejų tautų, bet ir struktūra Katalonijos politikams (Hargreaves 2000). Taigi nacionalinio identiteto formavimui(si) didelę įtaką turi politinės implikacijos – trintis tarp šalies centro ir periferijų. Dalis katalonų pritaria tokiai valstybės struktūrai, kurioje regionai turėtų maksimalią autonomiją, kai tuo tarpu kita pusė remia suvienytą ir centralizuotą šalį (Solis 2003, 2).

Katalonijos identiteto kompleksiskumą iliustruoja ir teigiamas jo santykis su europietiškuoju identitetu, bet neigiamas požiūris į ispaniškąjį. Katalonai linkę save apibūdinti kaip vienintelius tikruosius europiečius Ispanijoje – nesiskiriančius nuo kitų europinių tautų, tačiau labai besiskiriančius (daugiau save sieja su darbu, atsakomybe, mąstymu, bet ne su aistra ir emocijomis kaip ispanai) nuo ispaniškosios dalies (Solis 2003, 2).

Žvelgiant iš tarptautinės perspektyvos, kataloniškojo identiteto stiprinimas suprantamas kaip vietinės kultūros saugojimas globaliame pasaulyje (Garcia 2013, 561). Tačiau kalbant apie jau minėtą europietiškąjį identitetą, kuris yra globalaus valdymo kaip politinės programos pavyzdys, matoma priešinga katalonų reakcija. Kitaip sakant, katalonai yra linkę gyventi ir sugyventi globalaus pasaulio sąlygomis būdami Europos Sąjungos dalimi, tačiau ne priklausydami daugiakultūrei Ispanijos valstybei – siekia priklausymą vienai multitapatybei keisti priklausymu kitai. Tokia situacija leidžia daryti prielaidą, kad katalonų identiteto deklaravimas gali būti susijęs ne tik su etniniais ar grynais nacionalistiniais tikslais (tokiu atveju katalonai greičiausiai siektų turėti atskirą valstybę nesiedami savęs su jokia kita multikultūrine bendruomene, nors ir sudaryta iš savarankiškų valstybių), tačiau, kaip minėta anksčiau, ir su suverenios galios savo teritorijoje įgijimu. Darant prielaidą, kad tapatybės akcentavimo tikslas yra politinė galia, svarbu pažymėti esant du galimus siekti kelius: didesnė įtaka derybose su Madridu geresnėms sąlygoms Ispanijos sudėtyje išsiderėti ar pakankamai stipri galia sukurti atskirą valstybę ir išsivaduoti iš Madrido kontrolės. Katalonų identitetas svarbus kaip pagrindas nacionaliniams tautos interesams rasti bei jų įgyvendinimo siekti.

Kitos priežastys, pavyzdžiui, didesnė ekonominė gerovė, savaime dar nebūtų pakankamas argumentas siekti atsiskyrimo. O štai akcentuojant identitetą galima daug svariau dėstyti secesinius argumentus. Tačiau politinės ir ekonominės priežastys galėjo (ir gali) būti pasitelkiamos kaip akstinas katalonų tapatybės formavimui(si). Apie ekonominių priežasčių svarbą tapatybiniu pagrindu susiformavusiam Katalonijos separatistiniam judėjimui kalbama knygoje „Katalonijos nepriklausomybės politinė ekonomika“ (Higueruela ir kt. 2014). Šiame tyrime nėra daug dėmesio skiriama ekonominiam identiteto elementui, tačiau bus stebima, ar tiriamajame diskurse vartojamas ekonominės gerovės siekio argumentas.

Remiantis konstruktyvistine teorija Katalonijos identitetas yra suvokiamas kaip pasitelkiant įvairius švelniosios galios metodus konstruojama „įsivaizduojama visuomenė“ (*imagined community*) (Anderson, 1991, 46). Skleidžiant kataloniškąjį identitetą pasitelkiami viešieji ryšiai, masinės medijos kampanijos, diplomatinės taktikos (Garcia 2013, 558). Kitaip sakant, per tam tikrus naratyvus yra kuriamas, konstruojamas žinojimas, tiesa apie kataloniškąjį identitetą ir visa tai daroma siekiant sustiprinti katalonų pozicijas konflikte su Ispanija, taip pat ir tarptautiniu mastu. Protingas komunikacijos galios išnaudojimas, K. Crameri teigimu, susijęs su naujomis technologijomis, gali lemti sėkmę ir užsimena apie tokiu atveju žymiai padidėjančią secesijos galimybę (Crameri 2015, 17).

Šiandien katalonai, anot tyrėjų, turi ir istorinį, su kultūrinėmis tradicijomis siejamą identitetą, ir modernų, postmodernios valstybės identitetą (Miller, Miller 1996, 114). Taigi katalonų tapatybės konstravimas nėra susijęs tik su etniniais, nors ir gana stipriais, elementais. Tokį katalonų identitetą, daroma prielaida, tiktų vadinti ne grynuoju nacionaliniu identitetu, o postmoderniu nacionalinio identiteto variantu.

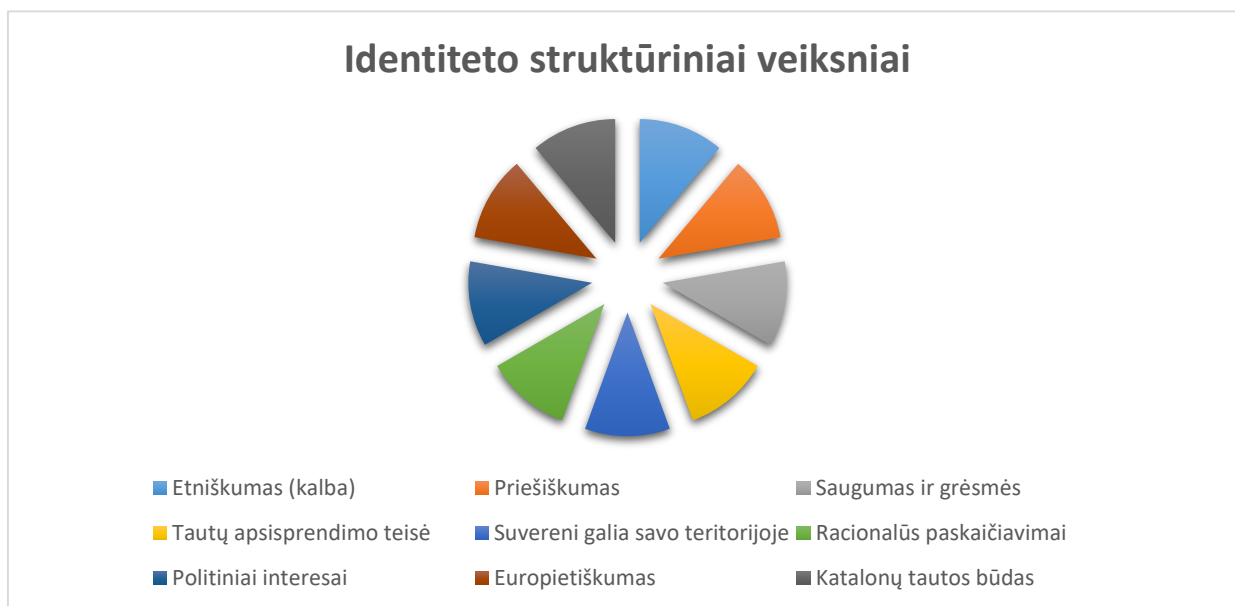
1.4 Katalonijos identiteto struktūriniai veiksniai

Teorinėje dalyje aptartos konstruktyvistinės nacionalinio identiteto prielaidos leidžia išskirti galimus katalonų nacionalinio identiteto kintamuosius, kurie, daroma prielaida, lemia tapatybės pokyčius ir stiprėjimą. Pirmiausia minėtinas etninis identiteto formavimo(si) pagrindas (žr. pav. Nr. 1), katalonų atveju – ypač svarbus katalonų kalbos elementas, rodantis tautos unikalumą.

Identiteto stiprėjimą taip pat gali lemti savęs suvokimo (identiteto) ir materialių veiksnių ar struktūros santykis. Kitaip sakant, kaip katalonai patys vertina savo padėtį Ispanijos valstybės struktūroje. Kuo labiau nacionalinis katalonų savęs suvokimas nesutampa su tam tikrais materialiais veiksmiais ar struktūrine realybe, tuo labiau tikėtina, jog tapatybė gali sustiprėti, atsirasti priešiškus (žr. pav. Nr. 1). Ispanijos požiūris į katalonų tautą ir jos siekius bei kaip patys katalonai mato Ispaniją,

skirtis tarp „mūsų“ ir „kitų“, yra svarbus indikatorius identitetui stiprėti. Tačiau taip pat pabrėžiamas noras būti daugiatautės Europos dalimi – taigi jaučiamasi europiečiais (žr. pav. Nr. 1).

Kreiptinas dėmesys į saugumo ir grėsmių konstravimą (žr. pav. Nr. 1), kaip kintamąjį, galintį lemti identiteto pokyčius. Tautų apsisprendimo teisės (žr. pav. Nr. 1) akcentavimas ir pagrindimas – dar vienas elementas siekiant aiškintis katalonų identiteto suaktyvėjimo procesus, galinčius lemti siekį kurti atskirą valstybę. Taip pat reikšminga tapatybės stiprinimo dalis gali būti suverenios galios savo teritorijoje siekis (žr. pav. Nr. 1). Racionalūs, dažniausiai ekonominiai katalonų paskaičiavimai (žr. pav. Nr. 1) irgi gali prisidėti prie identiteto stiprumą skatinančių veiksmų. Minėtina, kad politinė įtampa ir nacionalinio identiteto stiprinimas politiniams interesams siekti (žr. pav. Nr. 1) taip pat pastebėtas tyrėjų darbuose.

1 pav. Identiteto struktūriniai veiksniai

Svarbu išsiaiškinti, į kuriuos elementus iš aptartųjų yra referuojama internetinėje katalonų žiniasklaidoje ir kurie vertintini kaip svarbiausi, įtikinamiausi, dažniausi akcentuojant katalonų nutolimą nuo ispanų. Ryškūs skirtumai tarp identiteto konstravimui svarbių vartojamų elementų skirtinguose žiniasklaidos šaltiniuose gali rodyti tendencingus identiteto formavimo siekius (turint aiškų tikslą) atskirose komunikacijos erdvėse ir netolygiai vykstančius identiteto pokyčius. Panašios tendencijos, priešingai, liudytų gana nuoseklius ir tolygius katalonų identiteto pasikeitimus.

2. Katalonijos politinis kontekstas

Ispanija pasižymi geopolitine ir sociokultūrine įvairove: turi septyniolika autonomiškų bendruomenių su regionine valdžia, atsakinga už švietimą, socialines paslaugas, sveikatą, kultūrą ir vystymąsi (Olivieri 2015, 1613). Katalonija pagal populiaciją yra antra didžiausia autonomiją turinti Ispanijos bendruomenė (Orriols, Rodon 2016, 360). Katalonijos vyriausybė, kuri taip pat renka ir Katalonijos prezidentą, veikia pagal Ispanijos konstituciją ir autonomijos statutą – pagrindinį Katalonijos teisinį dokumentą¹. Katalonai demokratiniuose rinkimuose renka savo parlamentą. Kalbant apie politinę Katalonijos struktūrą, nuo pat pirmųjų regioninių rinkimų joje dominavo dvi partijos: Katalonų nacionalistinė federacija *CiU* (*Convergencia i Unio*) ir *PSC*, Katalonijos socialistų partija, o štai pagrindinė ispanų konservatorių partija (*PP*) visada vaidino labai kuklų vaidmenį (Orriols, Rodon 2016, 359). Tačiau partinė sistema buvo gana aiški ir nefragmentuota.

2.1 Pirmieji pasikeitimai ir politinė įtampa

Apibrėžus galimus katalonų identiteto formavimo(si) struktūrinius veiksnius, reikia pažvelgti į politinį Katalonijos kontekstą ir esminius jo pokyčius. Separatistinės nuotaikos Katalonijoje ėmė rasti ekonominės krizės metu ir po jos, apie 2010-uosius metus – tyrėjai pabrėžia krizių laikotarpiams išaugančią pokyčių tikimybę (Marcussen 1999; Xicoy, Perales-García, Xambó 2017, 60). Keistis ir intensyvėti nacionaliniam identitetui tuo metu buvo itin palankus laikas. Atsirado masinė, dažnai pilietinių judėjimų organizuota parama secesiniams veiksams, išaugo kultūros elito reikšmė, tauta imta mobilizuoti, ėmė keistis ir politinių jėgų požiūris (Bartkus 1999, 10, „cituota iš Crameri 2015, 104“; Orriols, Rodon 2016; Marti, Cetra 2016; Iveson 2017).

Katalonija griežtai nesutiko su 2010–2012 m. Konstitucinio Teismo nuosprendžiu dėl naujo autonomijos Statuto ištraukų neteisėtumo, nors pastarosios jau buvo paremtos 2006 m. Katalonijos referendumu dėl tautinio statuso įtvirtinimo bei patvirtintos Katalonijos ir Ispanijos parlamentų (Rico & Liñeira 2014; Rodon & Orriols 2014, „cituota iš Orriols, Rodon 2016, 361). 2012 m. įvykus ir fiskalinio susitarimo su Ispanija blokavimui, *CiU* partija nusprendė pasisakyti už nepriklausomybę ir secesinę poziciją bei paskelbė išankstinius rinkimus (Rodon, Orriols 2014, „cituota iš Orriols, Rodon 2016, 361).

Teigiama, kad pagrindinės Katalonijos nacionalistinės partijos *Convergencia i Unio* (*CiU*) radikalizmas taip pat susijęs su pilietinių grupių spaudimu (Guibernau 2014, 930, „cituota iš Crameri 2015, 105“). Pagrindinis jų partneris *Convergencia Democràtica de Catalunya* (*CDC*) taikydamsis

¹ Nuorodas į Katalonijos autonomijos statutus (1979 m. ir 2006) bei kitus dokumentus galima rasti oficialioje Katalonijos parlamento svetainėje <https://web.gencat.cat/en/generalitat/estatut/>.

prie pasikeitusių aplinkybių ir konteksto, taip pat tapo nepriklausomybės šalininkas (Gillespie, 14, „cituota iš Crameri 2015, 105“). Taigi politinės partijos taikėsi prie besikeičiančio konteksto ir rinkosi poziciją, kuri, tikėjosi, padės pasiekti gerų politinių rezultatų. Apskritai pastaruosius metus iki referendumo ir po jo, nepriklausomybės (ne)palaikymas tapo esminiu politinių partijų skiriamuoju požymiu.

Svarbu paminėti, kad 2012–2015 m. deryboms dėl nepriklausomybės didelį vaidmenį turėjo ekonominė krizė (Bosco & Verney 2012, „cituota iš Orriols, Rodon 2016, 365“). Recesijos, dėl kurios katalonai neteko darbų, išaugo jaunimo nedarbas ir emigracija, pasekmės Katalonijai buvo jaučiamos, bendri Katalonijos finansai taip pat patyrė didelę krizę (Orriols, Rodon 2016, 366). Katalonija Ispanijos teikiamas pagalbos priemones vadino neteisingomis pabrėždama neteisingą santykį tarp regiono atsakomybių už išlaidas ir gaunamos paramos (Generalitat de Catalunya 2013, „cituota iš Orriols, Rodon 2016, 366“). Savo ruožtu Ispanijos atsakymas buvo susijęs su nereikalingomis išlaidomis, skirtomis Katalonijos nacionalizmo sklaidai ir stiprinimui (González 2015, „cituota iš Orriols, Rodon 2016, 366“). Kitaip sakant, stiprus požiūrių išsiskyrimas ir akivaizdi skirtis tarp „mes, katalonai“ ir „kiti, ispanai“ bei akivaizdi politinė įtampa palaipeisniui peraugo į konfliktą.

2012–2015 m. Katalonijos vyriausybė ir parlamentas pakartotinai vis teikdavo reikalavimą referendumui dėl atsiskyrimo, tačiau Ispanija remdamasi savo konstitucija juos blokuodavo (Orriols, Rodon 2016, 363). Todėl paskatintas masinių demonstracijų, kuriems didelę įtaką turėjo pilietiniai judėjimai, Katalonijos prezidentas A. Mas ir pasinaudodamas tam tikromis Katalonijos referendumo teisės sąlygomis suorganizavo balsavimą dėl nepriklausomybės, žinomą kaip „dalyvavimo procesą“ (Liñeira, Cetrà 2015, „cituota iš Marti Cetrà 2016, 108“). Prezidentas pabrėžė būtinybę katalonų noru nuspręsti, kokių santykių jie norintys su Ispanija (Carol 2015, „cituota iš Orriols, Rodon 2016, 359). Neįpareigojanti ir neoficiali konsultacija su Katalonijos piliečiais tapo paskatinimu proscesinėms partijoms bei keliui į atsiskyrimą, tačiau turėjo tik simbolinę, o ne teisinę galią (Orriols, Rodon 2016, 363). Prieš pat referendumą nuomonę Katalonijos atsiskyrimo labui pakeitė ir *PSC* partija (Orriols, Rodon 2016, 363).

Ispanijos atsakas minėtai konsultacijai buvo referendumo organizatorių įdavimas teismui kaltinant juos nepaklusimu teismo sprendimui, neleidusiam organizuoti referendumo dėl atsiskyrimo (Orriols, Rodon 2016, 363). Toks sprendimas sulaukė masinių nacionalistinių partijų ir pilietinių organizacijų, palaikančių atsiskyrimą, protestų (Orriols, Rodon 2016, 363). Kaip parodė konsultacijos rezultatai, net 80 proc. balsavusiųjų palaikė Katalonijos nepriklausomybės siekį, tačiau šie rezultatai buvo simboliniai ir teisinės galios neturėjo, tačiau, kaip teigia tyrėjai, parodė nepriklausomybės judėjimo stiprumą (Marti, Cetrà 2016, 108). Taigi vis mažiau tikintis, kad pavyks teisėtai suorganizuoti referendumą, turintį galios ir leisiantį vyriausybei imtis veiksmų, Katalonijos

prezidentas anksčiau laiko paskelbė parlamento rinkimus, kurių rezultatai *de facto* turėjo tapti referendumu dėl nepriklausomybės (Marti, Cetrà 2016, 108).

2.2 Katalonijos 2015 m. rinkimai į parlamentą

2015 m. rinkimai Katalonijoje buvo pristatomi tolygūs nepriklausomybės referendumui, kurio oficialų organizavimą centrinė Ispanijos vyriausybė draudė, todėl rinkiminės kampanijos metu pagrindine tema tapo galima Katalonijos secesija (Orriols, Rodon 2016, 372). Artėjant rinkimams išryškėjo dvi skirtingos partijų pozicijos ir skirtingas rinkimų matymas bei vertinimas. Nacionalinės Katalonijos partijos *CiU*, *ERC* ir *CUP* šiuos parlamento rinkimus matė kaip įgaliojimą referendumui, o nepriklausomybei nepritariančios partijos *PSC*, *PP* ir *C's* tiesiog kaip reguliarius regioninius rinkimus, todėl jų rezultatus, kad ir kokie jie būtų buvę, buvo linkę laikyti antikonstituciniais (Marti, Cetrà 2016, 109). *JxS* nariai matė nepriklausomybės skelbimą kaip vienašalį sprendimą tuo atveju, jeigu rinkimuose drauge su *CUP* jiems pavyktų gauti daugiausia vietų parlamente, tačiau antisecesinės partijos tokį planą laikė neteisėtu (Katalonijos parlamentas tokios teisės skelbti referendumą neįgytų) ir neįmanomu (*JxS*, 2015, „cituota iš Marti, Cetrà 2016, 112“). Katalonijos socialistai (*PSC*) siekė tik federalinės Ispanijos konstitucijos reformos, kad Katalonija būtų tinkamai atstovaujama, o *PP* ir *C's* buvo dar mažiau įsipareigoję tokiai konstitucinei reformai (*PSC*, 2015, „cituota iš Marti, Cetrà 2016, 112“). Taigi skirtingi partijų požiūriai fragmentavo politinę Katalonijos poziciją.

Teigiama, kad partijų poliarizacija nepriklausomybės klausimu tik dar labiau sustiprino nepriklausomybę remiančių partijų poziciją dėl rinkimų ir pačių rinkimų reikšmę nepriklausomybės šalininkams (Marti, Cetrà 2016, 109). Verta pažymėti, kad rinkiminės kampanijos metu ryškiai dominavo nepriklausomybės problematika bei partijos stengėsi kuo labiau maksimalizuoti savo balsus pabrėždamos išskirtinę rinkimų svarbą (Marti, Cetrà 2016, 111).

Oficialiai kampanija už Katalonijos nepriklausomybę prasidėjo 2015 m. rugsėjį, likus 16 dienų iki rinkimų Katalonijos nepriklausomybę palaikančių asociacijų masiniu susirinkimu Barcelonos Meridianos aikštėje, kur aktyviai dalyvavo ir atsiskyrimui prieštaraujantys Ispanijos politikai bei kiti žymūs veikėjai (Orriols, Rodon 2016, 367). *JxS* secesiją palaikė remdamiesi ekonomiais argumentais panaikinti fiskalinį deficitą tam, kad būtų galima disponuoti didesniais resursais ir nukreipti juos socialinėms Katalonijos reikmėms (*JxS*, 2015, „cituota iš Marti, Cetrà 2016, 111“). O štai *CUP* nariai nepriklausomybę matė kaip būdą atsikratyti korumpuoto elito ir nefunkcionalių praktikų ir pasiekti daugiau socialinio teisingumo (*CUP*, 2015, „cituota iš Marti, Cetrà 2016, 111“).

Taip pat jautrus buvo ES klausimas, nes Katalonija nesulaukė palaikymo iš ES valstybių narių lyderių, taigi ir Katalonijos ateitis Europos Sąjungoje jai atsiskyrus greičiausiai nebuvo palanki Katalonijai (Orriols, Rodon 2016, 367). Šis klausimas, kaip minėta anksčiau, svarbus katalonams, nes jie laiko save ES dalimi ir netgi mano esantys „tikresni“ europiečiai už ispanus. Vis dėlto tyrėjai mano, kad tokie gąsdinimai dėl ES buvo pasitelkiami labiau iš Ispanijos pusę palaikančių partijų, o lemiamos įtakos suverenios valstybės kūrimo paramos mastui neturėjo (Muro & Vlaskamp 2016, „cituota iš Orriols, Rodon 2016, 367“).

2015 m. rinkimai buvo labai aktyvūs pasiekus didžiausią rinkėjų aktyvumą regioniniuose rinkimuose – 74.9 proc. (Orriols, Rodon 2016, 370). Kaip rodo vienas iš tyrimų, (pro)(anti)nepriklausomybinės pozicijos buvo esminės, kurios lėmė balsavimo pasirinkimą, o ekonominės priežastys 2015 m. rinkimuose lemiamos įtakos jau neturėjo, priešingai nei 2010 ir 2012 m. (Orriols, Rodon 2016, 378). Nors verta prisiminti, kad pačios partijos socialinį neteisingumą bei fiskalinės politikos pokyčių reikalingumą Katalonijos atžvilgiu savo programose deklaravusios buvo (žr. *JxS*, 2015; *CUP*, 2015). Anot tyrėjų, balsuota taip pat ir siekiant išlaikyti vyriausybės atskaitomybę dėl praeities veiksmų (Orriols, Rodon 2016, 378).

Rinkimus, kaip ir manyta, laimėjo *JxS*, tačiau lyginant su 2012 m. rinkimais, *CiU* ir *ERC* šį kartą bendrai gavo 9 vietomis mažiau (Orriols, Rodon 2016, 370). Taigi laimėjo daugumą vietų Katalonijos parlamente, tačiau sulaukė mažesnio balsų palaikymo. Antri liko *C's* partija (tapo pagrindine opozicijos partija), treči – socialistų partija, ketvirta – *CSQP* koalicija, sudaryta iš *ICV–EUiA* ir *Podemos*, o paskutiniai, patekę į Katalonijos parlamentą, buvo *CUP*, ypač rėmę kitą Katalonijos prezidentą Carles Puigdemot (Orriols, Rodon 2016, 371). Tik po ilgų derybų pavykus sudaryti naują vyriausybę ir išrinkti naują prezidentą, *JxS* ir *CUP* susitarė išrinkdamos prezidentu Carles Puigdemont (*CDC* narys, *JxS* atstovas ir „*Savivaldybių asociacijos dėl Nepriklausomybės*“ – *AMI* vadovas) (Marti, Cetrà 2016, 117–118).

Pronepriklausomybinės partijos, užsitikrinusios daugumą parlamente, suprato tokį rinkėjų sprendimą kaip demokratinį jiems suteiktą mandatą pradėti procesą dėl Katalonijos atsiskyrimo (Marti, Cetrà 2016, 116). Naujoji vyriausybė įsipareigojo siekti nepriklausomos valstybės struktūrų sukūrimo (socialinio saugumo sistema, viešasis bankas) ir galiausiai surengti referendumą dėl naujos Katalonijos konstitucijos (Orriols, Rodon 2016, 378). Taigi 2015 m. prasidėjo atsiskyrimo nuo Ispanijos procesas, skelbęs, kad Konstitucijos Teismas daugiau nebeturintis jokios galios Katalonijos teisei, o Katalonijos parlamentas privalo per trisdešimt dienų įteisinti valstybės institucijas prieš parengiant konstitucijos, kuri būtų priimta referendumu per 18 mėnesių, juodrašį (Marti, Cetrà 2016, 117).

2.3 Referendumas ir nepriklausomybės skelbimas

Katalonų vyriausybė 2017 m. spalio 1 d. surengė referendumą dėl nepriklausomybės, kuriame gyventojų klausė: „Ar jūs norite, kad Katalonija būtų nepriklausoma respublika? (Cetrà 2018, 127). Dalyvavimas referendume siekė 43% (2.3 milijonus gyventojų), iš kurių 90,2% balsavo *Taip* ir 7,8% *Ne* (Cetrà 2018, 127). Verta paminėti, kad minimalios dalyvavimo referendume kartelės nustatyta nebuvo (Kiewiet 2018, 56), todėl, jau iš anksto žinota, kad referendumas įvyks. Ispanijos vyriausybei panaudojant policijos pajėgas referendumui sutrukdyti trukdant pasiekti balsavimo vietas, o kai kurias iš jų apskritai uždarant (Cetrà 2018, 128–129), tyrėjo nuomone, Ispanijos vyriausybė pasirodė represyvi ir neefektyvi, o katalonai įgijo reikšmingą naratyvo kontrolę (Cetrà, 2018, 128–129).

Įvykus 2017 m. referendumui dėl atsiskyrimo ir juo remiantis Katalonijos parlamentas patvirtino jau prieš balsavimą sukurta teisės aktą, pagal kurį buvo paskelbta Respublikos nepriklausomybė (Kiewiet 2018, 56). Katalonams patiems suorganizavus referendumą, Ispanija paskelbė regioninius rinkimus neteisėtais, todėl ir nepriklausomybė paskelbta spalio 27 d. balsuojant slaptai (Kiewiet 2018, 56). Ispanijos atsakas buvo greitas ir aiškus – aktyvavus Ispanijos konstitucijos 155 straipsnį, buvo paleistas Katalonijos parlamentas, panaikintas vyriausybės ir prezidento teisėtumas (prezidentas ir kabineto nariai išvyko iš šalies, tačiau galiausiai buvo areštuoti), o pati Ispanija įgijo galią taikyti savo įstatymus šiam regionui (Kiewiet 2018, 56).

Ispanijos iniciatyva surengus rinkimus į Katalonijos parlamentą, jame procecinės partijos gavo 48 proc. balsų, o rinkėjų aktyvumas buvo nepaprastai didelis (Gonzalez 2017, „cituota iš Kiewiet 2018, 56–57“). Ispanijos pusę remiantis Partido Popular gavo tik ¼ vietų parlamente (Kiewiet 2018, 57). Tyrėjo teigimu, komentatoriai tokią situaciją ir Katalonijos pastangas atsiskirti nuo Ispanijos įvardijo kaip didžiausią Ispanijos politinę krizę nuo 1975-ųjų, tačiau reikėtų pažymėti, kad ši krizė paveikė ir ES bei kitas valstybes (C. Puigdemont išvykus į Belgiją, vėliau areštavus jį Vokietijos teritorijoje²) bei sukūrė joms sudėtingą diplomatinę situaciją (Kiewiet 2018, 57).

Katalonijos klausimas iki šiol skaldo pačią katalonų bendruomenę bei yra nemažas rūpestis Ispanijos vyriausybei. Dėl antikonstitucinio referendumo ir nelegaliai skelbtos nepriklausomybės Katalonijos separatistų lyderių likimas teisme (katalonų laikoma represiniais veiksmais) iki šiol nėra išspręstas. Politiniame Katalonijos gyvenime vis dar aktualios separatistinės idėjos. Tačiau svarbu paminėti, kad naujausių tyrimų duomenimis, kuriuos paskelbė Viešosios nuomonės tyrimų centras (del Centro de Estudios de Opinion, CEO), Katalonijos nepriklausomybę palaikančiųjų skaičius (47,2%) jau tapo mažesnis nei šiam procesui besipriešinančiųjų (48,6%)³. Šios tendencijos gali rodyti

² Daugiau apie C. Puigdemont suėmimo argumentus skaityti galima svetainėje *El País* https://elpais.com/elpais/2018/03/25/hechos/1522010567_491793.html.

³ Su apklausos duomenimis galima susipažinti Publico svetainėje <https://www.publico.es/politica/ciudadanos-catalunya-oponen-independencia-superan.html>.

būsimus politinius pokyčius Katalonijoje, tačiau apklausos duomenims esant apylygiams vis dar per anksti kalbėti apie ryškesnius pasikeitimus.

2.4 Apibendrinimas

Kaip rodo tyrėjų darbai, atsiskyrimo nuotaikos politiniame Katalonijos kontekste atsirado maždaug apie 2010-uosius metus ir šiek tiek vėliau. Politinės partijos drauge su pilietinėmis grupėmis, kurios padėjo mobilizuoti atsiskyrimo šalininkus ir netgi inspiravo partijas keisti ar stiprinti požiūrį dėl nepriklausomybės, ėmė vis labiau palaikyti secesijos procesą. Praktiniai sumetimai taip pat tapdavo politinių veikėjų pozicijų pasikeitimų priežastimi. Pasinaudodamos masinių protestų situacija partijos galėjo siekti didesnio palaikymo ir gauti daugiau vietų parlamente.

Kalbant apie pačią partinę Katalonijos sistemą, ji tapo gana poliarizuota, dėl teritorinio Katalonijos klausimo partijų nuomonės ir toliau skyrėsi. Poliarizacija savo ruožtu tik dar labiau telkė ir stiprino nepriklausomybės šalininkų poziciją. Be to, buvo nesutariama ir dėl to, kokia tvarka vertėtų siekti nepriklausomybės – siekiant gauti Ispanijos pritarimą ar nepriklausomybę inicijuoti vienašališkai.

Palaikydami secesijos procesą *CiU*, *ERC* bei *CUP* partijų nariai tapo gana radikalūs šiuo klausimu – rinkimų į Katalonijos parlamentą bei apskritai politinių partijų esmine tema tapo Katalonijos nepriklausomybės siekis, o 2015 m. rinkimai vertinti kaip referendumas *de facto*. 2017 m. Katalonijai suorganizavus referendumą dėl nepriklausomybės ir paskelbus atsiskyrimą sulaukta griežto Ispanijos atsako. Siekiant nepriklausomybės visada buvo jaučiama grėsmė iš teisinių Ispanijos institucijų, kurios nepritarė bet kokiai nepriklausomybės referendumo ar atsiskyrimo galimybei, laikė ją neteisėta ir bandė suvaržyti (pasitelkiant policijos pajėgas ir teismus).

Taigi aiškiai matyti Ispanijos ir Katalonijos konfliktas ir skirtingas situacijos interpretavimas, Ispanijai siekiant išsaugoti savo teritorinį vientisumą ir politinę galią, o katalonams bandant įgyti suverenumą. Nors ir nesėkmingos katalonų nepriklausomybės pastangos sukūrė stiprią politinę krizę ir iki šiol besitęsiantį Ispanijos-Katalonijos konfliktą.

Šiame darbe aptariant nacionalinio katalonų identiteto naratyvus žiniasklaidos diskurse, politiniai pastarųjų metų įvykiai Katalonijoje leidžia geriau suprasti nacionalinio identiteto formavimo(si) kontekstą bei padeda įvertinti naratyvų žiniasklaidoje sąsajas su politine situacija Katalonijoje.

3. Tiriamoji medžiaga ir jos atranka

Tyrimui pasirinktos dvi svetainės: *El Nacional* ir *La Vanguardia*. Pirmoji, *El Nacional*, priskiriama nepriklausomybės šalininkų pažiūras atitinkantiems informacijos šaltiniams. Joje informacija pateikiama katalonų, ispanų ir anglų kalbomis. Šiame darbe naudota ispanų kalba svetainėje pateikta medžiaga. Antroji svetainė, *La Vanguardia*, yra vienas iš seniausių ispanų naujienų šaltinių. Šiuo metu tai viena stipriausių ir didžiausių katalonų svetainių nacionaliniu lygmeniu.

Viename iš naujausių tyrimų akcentuojamas žiniasklaidos kaip viešosios katalonų nuomonės ir identiteto formuotojos bei jo atspindžio vaidmuo – tiriamas laikraščių diskursas katalonų, ispanų, baskų ir valenciečių kontekste (Xicoy, Perales-García, Xambó 2017). Kalbant apie žiniasklaidos formuojamą požiūrį, straipsnyje pabrėžiama, kad egzistuoja poliarizacija tarp kataloniškosios spaudos ir kitų Ispanijos leidinių, todėl tiriant nacionalinį identitetą svarbu apžvelgti bent dviejų skirtingų spaudos šaltinių straipsniuose formuojamus tapatybinius naratyvus.

Renkant informaciją vykdyta paieška remiantis šiais raktiniais žodžiais – *Cataluña, opinion, catalan, identidad*. Buvo siekiama atrinkti aiškinamojo, analitinio pobūdžio straipsnių ar populiariųjų komentarų iš abiejų svetainių (8 iš *La Vanguardia* ir 12 iš *El Nacional*). Atsižvelgiant į teorinėje dalyje aptartus nacionalinio identiteto struktūrinius veiksnius, bet juo neapsiribojant, ieškota elementų, kurie formavo katalonų identitetą ir jo stiprėjimą. Pabrėžtina, kad komentuojant straipsniuose teikiamus naratyvus ir juos vertinant kaip galimus nacionalinio katalonų identiteto veiksnius, nesiekama jais pagrįsti ar atstovauti kurios nors vienos Ispanijos-Katalonijos konflikto pozicijos. Visi naratyvų pavyzdžiai darbe pateikiami dviem – ispanų ir lietuvių – kalbomis, vertimai darbo autorės.

4. Skirtys tarp ispanų ir katalonų internetinėje *El Nacional* žiniasklaidoje

Šiame skyriuje pateikiami katalonų žiniasklaidoje dominuojantys naratyvai, tikėtina, atspindintys katalonų nacionalinę tapatybę ir (ar) prisidedantys prie jos stiprinimo. Tyrimo metu bandyta atsekti, kurie iš teorinėje dalyje pateiktų kintamųjų (žr. skyrių Nr. 1) straipsniuose pasitelkiami dažniausiai, įtikinamiausiai, kiek dėmesio skiriama jiems aptarti. Vis dar esant secesinėms nuotaikoms Katalonijos visuomenėje ir politiniame gyvenime, verta aptarti pagrindinius katalonų tapatybinius elementus spaudoje, kurie gali paaiškinti atsiskyrimo proceso palaikymą.

Anot pačių Ispanijos gyventojų, šalyje skaitomi įvairūs internetiniai informacijos šaltiniai, kurie dažnai pasirenkami pagal pažiūras. Nemaža dalis katalonų, tikėtina, renkasi kataloniškas informacijos svetaines. Taip elgtis juos galimai skatina ne tik pažiūros, bet ir galimybė skaityti tekstus katalonų kalba. Katalonų svetainės *El Nacional* pagrindinė kalba taip pat katalonų, tačiau šiame darbe remiamasi ispaniškoje versijoje teikiamais pavyzdžiais. Analizuojami 2016–2019 m. publikuoti straipsniai, kurių naratyvai ir struktūriniai katalonų identiteto veiksniai pateikiami skyriaus gale lentelėje Nr. 1 ir Nr. 2.

4.1. Represijų naratyvas – pavergėjai ir pavergtieji (kovotojai)

Įvairaus pobūdžio represinių ispanų veiksmų prieš katalonus naratyvas yra vienas iš pagrindinių, dažniausiai vartotų katalonų svetainėje *El Nacional* publikuotuose straipsniuose. Šis naratyvas atitinka priešiško tarp katalonų ir ispanų kintamąjį, kuris, kaip teigiama viename straipsnyje (skaityti strp. Nr. 1), neskatina ištikimybės Ispanijos valstybei. Be to, demonstruoja didėjančią katalonų savęs suvokimo nuotolį nuo ispanų, pastaruosius suvokiant kaip okupuotojus, kuriems reikia priešintis. Todėl priešiško kintamasis beveik visada yra susijęs su dar dviem kintamaisiais – represinių veiksmų kuriamomis grėsmėmis ir suverenios galios savo teritorijoje siekimu (žr. lentelę Nr. 1).

Skirtis tarp „mūsų“, pažemintų katalonų, ir „kitų“, mus kontroliuojančių ispanų, aiškiai pabrėžiama viename iš straipsnių: *No puedes reclamar fidelidad y consistencia a un país si al mismo tiempo te dedicas a ocupar y a humillarlo. / Negali reikalauti ištikimybės ir nuoseklumo iš šalies, jeigu tuo pačiu metu darai viską, kad ji būtų užimta ir pažeminta* (skaityti strp. Nr. 1). Kaip matyti iš pavyzdžio, buvimą Ispanijos valstybės dalimi bandoma apibūdinti kaip jos užėmimą (*ocuparlo*) ir žeminimą (*humillarlo*), taip kuriant priešpriešą tarp pažemintų katalonų ir žeminimo galią demonstruojančių ispanų. Taip pat netiesiogiai referuojama į natūraliai kylantį pažemintų katalonų norą atgauti laisvę, orumą ir savarankiškumą savo teritorijoje – suverenią galią. Kartu paprasčiausiai apeliuojama į katalonų emocijas – mat priklausyti žeminamai tautai nėra malonu. Įdomu pastebėti, kad cituotame sakinyje

autorius Kataloniją jau vadina šalimi (*pais*), o ne tauta, taip parodydamas gilų įsitikinimą ją tokia esant ir neišvengiamą nepriklausomybę.

Kaip jau pastebėta, žmogui artimi, į jo emocijas apeliuojantys argumentai, dažnai turi nemenką poveikį. Kitame straipsnyje kalbama apie kovą ir prisitaikymą kaip du skirtingus, tiek žmogui, tiek valstybei būdingus požymius: <...> *las personas se puede analizar a través de dos posiciones, la posición de los que luchan por cumplir su vocación y la de los que luchan por reprimirla hasta adaptarla a su entorno. Con los países y las sociedades pasa lo mismo, o luchan por hacer valer su espíritu o luchan por reprimirlo bajo una capa gruesa de mentiras.* / <...> žmonės gali save suvokti, analizuoti per dvi pozicijas: per kovą siekiant išpildyti, įgyvendinti savo pašaukimą arba slopinami kitus, kol šie prisitaiko prie jų. Visiškai tas pats vyksta ir su valstybėmis bei visuomenėmis – arba jos kovoja dėl savo buvimo įvertinimo arba siekia kitus slopinti per daugybę melų (skaityti strp. Nr. 3). Per tokią žmogaus ir valstybės paralelę bandoma parodyti, kaip katalonai, ispanams juos žeminant ir slopinant jų valią, turėtų elgtis – kovoti dėl savęs įtvirtinimo, nepriklausomybės ir suverenios galios arba kitaip ir toliau bus slopinami. Čia vėlgi kuriama ryški priešprieša tarp katalonų, ši kartą jau apibūdinamų kaip galinčių kovoti dėl savo pripažinimo ir išsivadavimo iš represijos, ir ispanų, jiems trukdančių tai padaryti. Tokie skirtumai stiprina katalonų identitetą, nes yra dar vienas akivaizdus savęs suvokimo kaip „mes“, o ispanų kaip „kitų“ pavyzdys.

Norint labiau sustiprinti Ispanijos kaip represorės naratyvą pateikiami lyginamieji istoriniai argumentai, pavyzdžiui, apie amerikiečių demokratijos sklaidą Japonijoje, kriminalizavusią kariuomenę teigiant, kad panašus procesas įvykęs Katalonijoje: *Los americanos impusieron a Japón un régimen democrático que criminalizaba a su ejército.* <...> *En Catalunya estamos en un proceso parecido. La policía y el ejército están mal vistos porque no han defendido nunca la democracia catalana y la gente los relaciona con la represión.* / Amerikiečiai Japonijai primetė demokratinį režimą, kuris kariuomenę padarė nusikalstamą. <...> Katalonija išgyvena panašų procesą. Policija ir kariuomenė yra blogai vertinamos, nes niekada negynė katalonų demokratijos ir žmonių ir buvo susiję su represija (skaityti strp. Nr.1). Tokiu argumentu pabrėžiamas nepasitikėjimas šalies policija ir kariuomene, kuris labai aktualus žinant Katalonijos atstovų, palaikiusių ir vykdyusių nepriklausomybės procesą, suėmimo kontekstą (žr. skyrių Nr. 2). Šioje vietoje jau ir pats žodis represija yra įvardijamas tiesiogiai (*repression*). Kuriami dviejų priešingų pusių – policijos ir kariuomenės institucijų bei katalonų portretai. Pastebėta, kad Ispaniją ir jos represyvumą šį kartą atstovauja labai konkrečios valstybės institucijos, kurios, kaip teigiama, kruopščiai vykdo Ispanijos paliepinimus, todėl taip pat atstovauja ir gina tikrai ispanus. Šis faktorius iš tiesų gali stiprinti katalonų priešiškus prievartos veiksmus naudojantį Ispanijai.

Kalbant apie platesnį Ispanijos portreto pristatymą, priešiškus iš katalonų pusės galimai kuriamas parodant juos kaip itin principingus ir jokiū būdu negalinčius demonstruoti lygiaverčių santykių ar juo labiau katalonams nusileisti. Taigi ir nelaikant katalonų galinčiais užimti svarbias politines pareigas Ispanijos vyriausybėje: *Albert Rivera nunca será presidente del Gobierno. Ni él ni ningún otro catalán. España nunca tendrá un presidente catalán. Ni que sea el más nacionalista de los españoles y se tatúe "amor de España" en las nalgas. Lo que no puede ser, no puede ser y además es imposible.* / Albert Rivera niekuomet nebus

vyriausybės prezidentas. Nei joks kitas katalonas. Ispanija niekada neturės prezidento katalono. Net jeigu jis būtų didesnis nacionalistas nei ispanas ir išsitiuruotų mylintis Ispaniją ant sėdmenų. To, ko negali būti, negali būti ir be to, tai neįmanoma (skaityti strp. Nr. 4). Demonstruojamas ypač stiprus, taigi greičiausiai ir galias tradicijas turintis, ispanų nusiteikimas prieš katalonus – ir tai jau principinis tautos charakterio požymis ir negebėjimas į katalonus žvelgti kaip į lygiaverčius partnerius politikoje. Mat ispanai visada buvo įpratę priimti svarbiausius sprendimus be jų. Kaip matoma iš citatos, jos autorius įsitikinęs, kad katalonai niekuomet negalėtų būti priimti svarbioms pareigoms Ispanijos politinėje sistemoje. O tai katalonams derėtų interpretuoti kaip nelygybę, kuri skatina didesnę priešišumą ispanams.

Nors, kaip teigia vieno iš straipsnių autorius, <...> los españoles tratan de **forzar** viejas metaforas para intentar dar aire a los **fantasmas del imaginario catalán que nos han mantenido** durante tantos años en un **estado vegetativo disfrazado de libertad**. / <...> ispanai bando diegti senas metaforas tam, kad vis dar gyvuotų katalonų įsivaizdavimas, jog jie buvo išlaikomi tiek daug metų tariamai laisvoje vegetuojančioje valstybėje (skaityti strp. Nr.1). Taigi ispanų naratyvas pasakoja apie Kataloniją, kurią iš geros valios daug metų išlaikė Ispanija ir kuriai katalonai turėtų būti dėkingi. Katalonai savo versijoje pabrėžia, kad tai jie yra nukentėję, nes Ispanija prisidengdama demokratinėmis vertybėmis, išnaudojo Kataloniją, pati būdama jau vegetuojanti valstybė. Katalonai – išlaikytiniai arba išnaudoti žmonės, o ispanai – maitintojai, gelbėtojai arba priespaudos vykdytojai priklausomai nuo to, iš kurios perspektyvos, katalonų ar ispanų (turimi omenyje, be abejo, ne visi katalonai ar ispanai, o tai, kaip jie buvo pristatyti šiame konkrečiame straipsnyje), bus žiūrima. Straipsnyje paneigiamas ispanų kaip katalonų maitintojų naratyvas keičiant jį Ispanijos kaip priespaudos valstybės naratyvu. Per tokį ispanų ir katalonų supriešinimą, kuriamas noras siekti laisvės ir teritorinės galios.

Kad katalonai ispanais nepasitiki iliustruoja ir kitas pavyzdys: *los catalanes hemos estado con la cosa esta de la Cuestión de Confianza, el referéndum y toda la pesca*. / Mes, katalonai, išgyvename pasitikėjimo klausimą dėl referendumo ir dėl viso kito. (skaityti strp. Nr. 5). *Pero la relación de amor se acabará aquí*. <...> fue la **última vez que nos creímos que otra España era posible**. / Bet meilės santykiai jau baigiasi. <...> paskutinis kartais, kai mes tikėjome, kad kitokia Ispanija yra įmanoma (skaityti strp. Nr. 5) Matyti, kad Ispanija, kuri kol kas suvokiama kaip „kita“ priešiška galia galėtų būti suvokiama kitaip tik jai keičiantis. Citatoje išreiškiamos katalonų viltys dėl buvusio tikėjimo Ispanijos pasikeitimu, tačiau šiek tiek ironiškai deklaruojama, kad meilė baigiasi čia (*Pero la relación de amor se acabará aquí*). Tai rodo galutinį nusivylimą, nepasitikėjimą ir susipriešinimą matant ispanus kaip esančius kitoje barikados pusėje. Nesant pasitikėjimo, sudėtinga įsivaizduoti sklandų problemos sprendimą, kas ir matyti iš paskutinių įvykių.

Taip pat spaudoje akcentuojama, kad į agresyvius Ispanijos veiksmus, pavyzdžiui, Katalonijos politikų suėmimus, katalonai reaguoja taikiai, civilizuotai, kaip ir turėtų būti demokratinėje valstybėje, priešingai negu elgiasi Ispanija. <...> una **movilización** masiva y **cívicamente impecable**: un millón de personas **perfectamente alineadas**, según la Guardia Urbana de Barcelona, **reclamaron la República y la libertad de los presos políticos con total normalidad**. / <...> masinė ir pilietiška nepriekaištinga mobilizacija: milijonas žmonių, puikiai viską suderinusių, pasak Barselonos miesto apsaugos, visiškai normaliai

reikalavo Respublikos ir suimtųjų politikų laisvės. (skaityti strp. Nr. 12). Taigi deklaruojamas taikių ir puikiai organizuotų katalonų protestų teisėtumas ir demokratiškumas (plačiau apie katalonų ir ispanų demokratijas žr. poskyrį Nr. 4.2).

Taip pat pabrėžiamas katalonų politikų taikumas: *Los Jordis, Sànchez i Cuixart, 11 meses ya en prisiòn, llamaron a la gente una y otra vez a marchar a casa. <...> Si existe una zona cero de la represión de los líderes del independentismo se localiza ahí. / Jordis, Sànchez ir Cuixart, būdami jau 11 mėnesių kalėjime, ne vieną kartą kvietė žmones eiti namo. <...> Jeigu egzistuoja tokia nulinės represijos nepriklausomybės lyderių zona, ji yra čia (skaityti strp. Nr. 12). Siekiama parodyti, kad katalonai neskatina agresyvių veiksmų. Visa, ką jie daro – siekia nepriklausomybės ir nori dėl to patys spręsti. Įdomu, kad straipsnio autorius mobilizuotą taikų katalonų protestą vadina kataloniškuoju Maidanu, siekiančiu laisvės ir nepriklausomybės, ypač taikiu iš katalonų pusės. *El Maidan catalán no pasó de garabatear un coche de la Guardia Civil <...> / Katalonų Maidanas neperėjo į Civilinės apsaugos mašinų perėmimą (skaityti strp. Nr. 12). Katalonų situacija lyginama su ukrainiečių laisvės siekiu taip siekiant atkreipti didesnę dėmesį į katalonų teisę nepriklausomybei, kurią ispanai riboja kurdami nesaugią ir priešišką aplinką.**

4.2 Ispanijos ir Katalonijos demokratijos

Dar viena svarbi skirtis, susijusi su represiniais Ispanijos veiksmais, – tai kitoks demokratijos suvokimas. Tiek Ispanijai, tiek Katalonijai savo siekius ir veiksmus vadinant demokratiniais, verta atidžiau aptarti, kuo gi toks skirtumas grindžiamas Ispanijos demokratiją vadinant nusikalstamu režimu bei išskiriant teisingą Katalonijos demokratiją. *En Catalunya estamos en un proceso parecido. La policia y el ejército están mal vistos porque no han defendido nunca la democracia catalana y la gente los relaciona con la represión. / Katalonija išgyvena panašų procesą. Policija ir kariuomenė yra blogai vertinamos, nes niekada negynė katalonų demokratijos ir žmonių ir buvo susiję su represija (skaityti strp. Nr.1). Antidemokratinis ir represines priemones taikantis Ispanijos režimas stiprina priešišumą tarp ispanų ir katalonų, mažina saugumą ir didina grėsmes bei dėl to inspiruoja katalonų siekį nebebūti tokios primestos demokratijos dalimi.*

Konflikto išsprendimas (taigi ir priešiškumo bei katalonų saugumo atstatymas) ir demokratijos atkūrimas Ispanijoje, kaip teigiama, įmanomas tik užtikrinant katalonų teises surengti referendumą, t. y. atkurti demokratinį procesą, kuris, kaip teigiama viename iš straipsnių, nevyksta ir nedrausti katalonams demokratinio būdu spręsti savo ateitį. *Si se quiere resolver el problema de la autoridad en Catalunya lo que hay que hacer es restablecer la democracia en el país. Hasta que los Mossos no sirvan para garantizar un referéndum y un orden catalán, tendrán que vivir entre dos fuegos. / Jeigu norima išspręsti institucijų Katalonijoje problemą, pirmiausia reikia stabilizuoti demokratiją šalyje. Kol Mossos [Katalonijos policijos pajėgos] negali užtikrinti referendumo pagal katalonų tvarką, turės gyventi tarp dviejų ugnių (skaityti strp. Nr. 1). Skirtingas demokratinį procesų interpretavimas atsiranda dėl tarpusavio nesutarimų, metaforiškai įvardijamų kaip dviejų ugnių (*entre dos fuegos*). Vieniems, ispanams, demokratiją matant kaip teisinių procesų*

griežtą vykdymą, o kitiems, katalonams, labiau akcentuojant savo kaip tautos demokratinę teisę spręsti, eiti balsuoti, kurios demokratinėje valstybėje panaikinti negalima. Prisiminus politinį Katalonijos kontekstą, ispanų nurodymu buvo trukdoma balsuoti dėl referendumo, taip iš vienos pusės pažeidžiant demokratinę teisę rinktis, iš kitos pusės patį balsavimą esant neteisėtą (žr. skyrių Nr. 2). Apskritai ispanų ir katalonų konfliktas išryškina skirtingus demokratijos principų interpretavimo būdus, skirtingas kuriamas žinojimo struktūras, kurios liudija didelį abiejų pusių priešiškumą ir katalonų nesaugumą, labai glaudžiai susijusį su katalonų noru įgyti suverenią galią savo teritorijoje.

Nevengiama paminėti, kad Ispanijos institucijoms sunkiai sekasi suvaldyti situaciją taip siekiant sukelti abejonių dėl Ispanijos demokratijos įgyvendinimo galimybių. Kitaip sakant, bandoma pasakyti, kad situacija Ispanijoje iš tiesų sunkiai valdoma. Kartu taip neigiant efektyviai veikiančią demokratiją joje. *Ahora está la gran desazón de hacer gobierno. Con la parálisis institucional, desde el unionismo hasta el independentismo, el mundo que vive de la política empieza a asfixiarse como un pez fuera del agua.* / Dabar yra labai nemalonu būti vyriausybėje. Turint omenyje institucijų paralyžiavimą, nuo sąjungos iki nepriklausomybės klausimų, politikos pasaulis jau ima dusti kaip žuvis, išmesta į krantą (skaityti strp. Nr. 7).

Visai kitoks vaizdas pateikiamas apie Kataloniją, kurios ekonominė galia ir nepriklausomybės siekio tęstinumas nei kiek nesumažėjo. *La economía sigue creciendo más que en España, los diarios unionistas siguen perdiendo lectores, el independentismo no se desinfla desde el punto de vista electoral por más que sus políticos hagan el ridículo.* / Ekonomika auga labiau negu Ispanijoje, unionistinių [palaikančių valstybės poziciją] pažiūrų laikraščiai praranda savo skaitytojus, o nepriklausomybės siekis tarp rinkėjų nemažėja, kad ir kaip jūs [ispanų] politikai stengiasi iš visko pasijuokti (skaityti strp. Nr. 7). Taigi visuomenei kalbama apie nesikeičiančias tendencijas nepriklausomybės atžvilgiu Katalonijoje ir Katalonijos lygybę prieš Ispaniją bei visišką ekonominį pajėgumą pačiai rūpintis savimi, t. y. gyvuoti kaip atsiskirai valstybei, atsiskyrusiai nuo Ispanijos. Kad ekonominė padėtis Katalonijoje neprastėja, užsimenama ir kitame straipsnyje (skaityti strp. Nr. 12). Trumpai tariant, kad Katalonijos ekonomika ir demokratinis valdymas geriau veikia Katalonijoje nei Ispanijoje. *<...> ahora que los datos confirman que el proceso no hundió la economía catalana como muchos predijeron y desearon.* / *<...> dabar kai jau duomenys patvirtina, kad visas procesas nesužlugdė katalonų ekonomikos kaip daug kas prognozavo ir norėjo* (skaityti strp. Nr. 12). Demokratijų supriešinimas rodo katalonų saugumo trūkumą ir iš to kylantį suverenios galios siekį.

4.3 Katalonų tauta

El National straipsniuose pristatant katalonų tautos išskirtinumą, savęs suvokimą ir kaip jis keičiasi, nurodoma į dar vieną identiteto veiksnį – katalonų tautos būdą omenyje turint psichologinį savęs vertinimą ir nusiteikimą, o ne etninį unikalumą, kuris šiame darbe dar bus aptariamas. Reikia

pažymėti, kad šis kintamasis nebuvo toks dažnas, apie jį straipsniuose užsimenama dažniausiai aptariant kitus elementus, pavyzdžiui, suverenios galios turėjimą, į kurį referuojama.

Katalonija, o konkrečiai nepriklausomybei pritariantys katalonai, analizuotuose straipsniuose matomi kaip moderni tauta, o Ispanija, besilaikanti savo demokratijos, paremtos skirtingų tautų savivalda, tradicijų. Apskritai galima sakyti, kad straipsniuose atsiranda priešprieša tarp modernios katalonų ir tradicinės ispanų pusės. Tokią prielaidą galima daryti iš šių pavyzdžių: *¡¡Moderno!!! El insulto que condensa magistralmente **quién vive todavía a principios del siglo XX** y todavía no ha entendido que pronto superaremos el primer cuarto del siglo XXI y que ya no vamos en diligencia./ Modernu! Įžaidimas, kuris meistriškai parodo, kas vis dar gyvena XX amžiuje ir vis dar nesuprato, kad jau greitai pasieksime pirmą XXI amžiaus ketvirtį. (skaityti strp. Nr. 4) Golpe de Estado en el PSOE. **La (muy) vieja política**, con la colaboración de la vieja prensa, amiga de la vieja política, intentan hacerse con el **poder**. / PSOE smūgis [Ispanijos] valstybei. Labai sena politika, bendradarbiaujanti su senąja spauda, senosios politikos drauge, siekia įgyti galios (skaityti strp. Nr. 4) O sea, el PSOE se desangra porque quien gobernaba hace 25 años todavía no se ha dado cuenta de que su carrera **política está en el museo de cera** y nosotros contraprogramamos con lo mismo de siempre. / O iš tikrųjų, PSOE kraujuoja, nes būdami vyriausybėje 25 metus vis dar nesuprato, kad jų politinė karjera jau vaško muziejuje ir kad mes kovojame vis su tomis pačiomis programomis (skaityti strp. Nr. 5). Taigi ne viename iš straipsnių ispanų politinė sistema vadinama nemodernia, sena politika, neatitinkančia XXI a. realijų. Kitaip nei katalonai, kurie save sieja su modernumu, o ispanų tradicinė jėgos, galios politika jiems atrodo priešiška, nepriimtina, kurianti nesaugumą. Tokia skirtis tarp ispanų ir katalonų taip pat reikšminga identitetui stiprėti ir tolti katalonams nuo ispanų.*

Noras atsiskirti grindžiamas ir galimai stiprinamas rašant, kad Katalonija privalo rasti jėgų išgyventi savo istoriją, jeigu tik įsišaknijęs provincialumas jiems leis tai padaryti: *<...> A medida que la independencia deje de ser un negocio electoral, se verá si Catalunya tiene **fuera** para superar su historia o si el **provincianismo** ha calado tan hondo que otra vez la vuelve a repetir. / Pažiūrėsime, ar Katalonija turi jėgų išgyventi savo istoriją, ar vis dėlto provincialumas įsišaknijo taip giliai, kad ir vėl pasikartos (skaityti strp. Nr. 1). Kitaip sakant, katalonų tautos dalis, matanti save Ispanijos dalimi, gali taip elgtis dėl provincialumo motyvo, įprasto įsivaizdavimo savęs menkesniais, neturinčiais savos valstybės bei savarankiškos politinės galios. Verta pažymėti, kad žiniasklaidoje dažnai minimas Ispanijos žemintų ir žeminamų katalonų motyvas ir galimi jų nepasitikėjimo kompleksai (plačiau žr. poskyrį Nr. 4.1) gali rodyti ilgalaikį katalonų taikstymąsi su esama situacija, kuris pamažu keičiasi keičiantis ir jų būdai.*

Būtent remiantis priespaudine katalonų istorine atmintimi, straipsniuose kuriamas katalonų kaip ilgai kentėjusių, bet išlikusių ir dėl to vertų laisvės, paveikslas: *Son los catalanes que han convertido la lengua en un idioma autojustificativo, de **gente que obedece** a formas externas para tener la ilusión que ostenta un cierto poder o que controla su destino. <...> Las atrocidades **del siglo XX permitían presentar el catalán como un idioma de **hombres libres****, que habían **sobrevivido**, contra todo pronóstico, a una de las épocas más negras de la historia. Ahora habría que cambiar de táctica. / Katalonai buvo tie, kurie pavertė kalbą savęs pateisinimo idioma, kaip žmonių, kurie paklūsta išorės formoms kurdami iliuziją dėl tikros galios, o iš tiesų jų likimas buvo kontroliuojamas. <...> XX amžiaus žiaurumai leidžia pristatyti katalonus kaip laisvus žmones, kurie sugebėjo išgyventi pačias tamsiausias istorijos*

epochas. Dabar savo taktiką turėtų keisti (skaityti strp. Nr. 4) Taigi katalonai pristatomi kaip paklusę ispanų kontrolei ir leidę jiems kontroliuoti savo tautos likimą. Drauge toks likimas, kaip teigiama straipsnyje, šiandien turėtų skatinti daug sunkumų išgyvenusius katalonus keistis ir tapti iš tiesų laisvais ir suvereniais. Taip neteisiogiai pagrindžiama katalonų teisė spręsti. Ispanai, taikę tam tikras paklusimo formas, buvo ta priešiška jėga, kuri liepė paklusti, galėjo kontroliuoti. Taigi taikūs, modernūs, laisvės siekiantys, kovojantys, nors kartais dar šiek tiek įsibaiminę katalonai pristatomi straipsniuose. Šios savybės jiems gali padėti parodyti skirtingumą nuo ispanų ar siekti suverenios galios ir saugumo.

4.4 Katalonų kalbos reikšmė

Be priešiško, dažnai jį lydinčio suverenios galios siekio ir saugumo faktorių, daugybę kartu *El National* tekstuose minima katalonų kalbos reikšmė. Šiam kintamajam svetainėje skiriama tikrai daug dėmesio. Etninis kalbos dėmuo gali pagrįsti tautos identitetą, parodyti jos išskirtinumą, tapti saugumo dėmeniu.

Pirmiausia pabrėžiama, kad vienas svarbiausių katalonų tautos klestėjimo elementų yra kalba, kuri nepelnytai užmiršta ir naudojama tik eskaluojant atsiskyrimo temą. O juk graži ir išpuoselėta, vartojama kalba formuoja ne tik identitetą, bet ir gali turėti nemažai politinės galios. Tačiau šiandieniniame kontekste autorius būtent to ir pasigenda. *¿Cómo hemos sido tan ingenuos al pensar que podíamos seducir a favor de la independencia a todos los catalanes sólo con números y cuentas? ¿Cómo se nos ha olvidado en esta ocasión el gran diseño y la cultura que mola? Mientras lo español sea más enrollado que lo catalán no vamos a ninguna parte. / Kaip galėjome būti tokie naivūs manydami, kad nepriklausomybei pritarti katalonus suviliosime tik skaičiais ir sąskaitomis? Kaip mes pamiršome šia progą dizainą ir kultūrą? Niekur nenukeliausime, kol ispanų kalbai bus skiriama daugiau dėmesio nei katalonų. / ¿Cómo me voy a enojar contigo <...>, si lo tuyo no es más que el derecho a decidir? / Kaip aš nepyksiu ant tavęs, jeigu tau rūpi vien tiktai teisė spręsti? / <...> belleza, jamás te sentirás seducida por los periodistas ramplones del soberanismo, por la pescaderas que cacarean por televisión, por las camisetas sudadas de las manifestaciones... / grožis niekada nėra jaučiamas per žurnalistų suverenumo viliones, televizijoje, ant prakaituotų marškinėlių manifestuose* (skaityti strp. Nr. 2). Kalba straipsnyje neabejotinai pabrėžiama kaip svarbus, katalonus nuo ispanų skiriantis kultūrinis elementas. Užsimenama, kad katalonų identitetui stiprėti ir nepriklausomybei siekti neužtenka ekonominių argumentų (pateikiamų skaičių ir sąskaitų), jiems reikia pagrindo – kultūros. Galima sakyti, kad kritikuojamas perdėtas praktinių išskaičiavimų akcentavimas nepriklausomybės siekimo kontekste (apskritai ekonominis argumentas labai retas tirtuose *El National* straipsniuose). Kalbą puoselėti ir ją vartoti ne tik politiniame, bet ir kituose diskursuose ypač svarbu etniniam katalonų identiteto pagrindui. Taip pat pažymima, kad ispanų kalbai dėmesio skiriama daugiau nei katalonų, taigi patiriama nelygybė ir drauge nesaugumas dėl kalbos prastėjimo. Trukdant ar tiesiog nesiekiant puoselėti katalonų kalbos taip kaip ispanų, nestiprėja ir katalonų identitetas, susijęs su secesijos procesu.

Įdomu paminėti, kad kalbos svarbos ir galios tema viename iš tiriamųjų straipsnių stiprinama pasitelkiant kariuomenės metaforą: *Por eso el poeta dijo que una lengua es un dialecto con ejército, porque la lucha por la vida debe reflejarse en ella con toda su profundidad y fuerza. / Dėl to poetas yra sakęs, kad kalba yra dialektas, turintis kariuomenę, kadangi kova dėl gyvenimo turi joje atsispindėti giliai ir su jėga* (skaityti strp. Nr. 3). Taigi kalbos vaidmuo įvedus palyginimą su kariuomene patenka į tarptautinių santykių kontekstą ir tampa svarbiu objektu. Taip demonstruojama, kad kalbos politinis svoris įgalina ir kalba gali būti pasitelkiama kaip įrankis katalonų identitetui stiprinti.

Ne kartą pabrėžiamos nelygios katalonų kalbos galimybės lyginant su ispanų kalba, pavyzdžiui, katalonų kalbai nesuteikiant tam tikrų vartojimo sferų. Įdomu, kad, pavyzdžiui, neigiamai vertinama, jog katalonų kalba nėra vartojama vaizdo žaidimų, t. y. pramoginiame diskurse. *Con el número actual de jugadores, a unas 6 horas por semana por término medio por jugador, eso supone un total de 400.000.000 de horas destinadas a los juegos en el último año en Catalunya. Y durante todo este tiempo, los jugadores prácticamente no tendrán contacto con el catalán. Sólo el 9% de los títulos producidos tienen la opción de jugarse en catalán. / Esant dideliame žaidėjų skaičiui, vidutiškai vienam žaidėjui tenkant po 6 valandas per savaitę, reiškia, kad per paskutinius metus Katalonijoje buvo praleista 400.000.000 valandų žaidžiant žaidimus. Ir per visa šį laiką žaidėjai praktiškai neturėjo jokio kontakto su katalonų kalba. Tik 9% sukurtų pavadinimų turėjo pasirinkimą žaisti katalonų kalba* (skaityti strp. Nr. 8). Taigi akcentuojant žaidimų populiarumą, pabrėžiamas nepasitenkinimas, kad katalonų kalba nėra pasiekama šioje srityje, taip kuriant nelygiavertiškumo jausmą tarp katalonų ir ispanų kalbų ir jaučiant, kad pažeidžiama jų teisė savo kalbą vartoti visuose diskursuose. *La Plataforma per la Llengua es contundente: ¡Tenemos derecho a divertirnos con videojuegos en catalán! / Kalbos platforma yra stipri: turime teisę pramogauti žaidžiant vaizdo žaidimus kataloniškai.* (skaityti strp. Nr. 8). Pabrėžiama teisė į kalbą įvairiose srityse, nes stipri kalba paprastai vartojama visur. Straipsniuose pabrėžiamas katalonų kalbos nenesaugumas.

Kai kuriuose tyrimo metu analizuotuose straipsniuose rasta ir filosofinio pobūdžio pastebėjimų katalonų kalbos vartojimo tema. Pažymima, kad būtent per kalbą suvokiama tikrovė, todėl atitinkamai labai svarbu kiekvienam kataloniškai kalbančiam įsipareigoti tiesos sakymui ją vartojant. Visiškai tikėtina, kad XXI a. kontekste straipsniai paliečia ir melagingų naujienų temą, aktualizuojant, žinoma, ispanų arba griežtų nepriklausomybei nepritariančiųjų skleidžiamą netiesą. *Si queremos que el catalán sobreviva a la globalización, lo primero que hace falta es que sus hablantes se comprometan con la verdad <...> La realidad solo se puede entender a través de los significados compartidos que da el lenguaje. <...> Utilizar las palabras para tapar mentiras destruye el lenguaje y la vida que se asocia a él. / Jeigu norime, kad katalonai išliktų globalizacijos procesuose, pirmiausia ko labai reikia – tai įsipareigoti tiesai. <...> Tikrovė gali būti suprantama tik per reikšmingus kalbinius pasidalijimus <...> Žodžių vartojimas melui skleisti sugriauna ir kalbą, ir gyvenimą, kurį kalba atspindi* (skaityti strp. Nr. 3). Įdomu, kad su kalba siejamas ir Katalonijos išlikimas vykstant globalizacijos procesams, nors, kaip jau minėta anksčiau, Katalonija nesiekia visiškai atsiriboti nuo buvimo daugiakultūroje aplinkoje, nes buvimas ES dalimi jai išlieka svarbus (žr. skyrių Nr. 2). Kalbos kaip stipraus garanto kurti realybę bei pagrįsti identitetą argumentas labiau susijęs su

siekiu atsiskirti nuo Ispanijos remiantis tvirtais nacionalistiniais pagrindais. Kadangi, kaip sakoma citatoje, per kalbą sukuriama tikrovė, tačiau ir sugriaunama (saugumo grėsmė). Katalonų nepriklausomybei svarbi tikrovė taip pat pristatoma per kalbą, todėl kalbos argumentas bei dėmesys katalonų kalbai nėra atsitiktinis.

Svarbu paminėti, kad iš tyrimo analizuotų straipsnių aiškėja, jog katalonams svarbus kalbos pripažinimas ne tik lokaliu, tačiau ir tarptautiniu mastu, taip kalbai suteikiant daugiau galimybių ir galios. Katalonų kalba nėra oficiali Europos Sąjungos kalba, todėl netenka teisių, kurias turi ispanų kalba: *Ademas, a nivel europeo hay 26 nuevas normas que promueven el uso del español y no del catalán, porque no es lengua europea.* / *Be to, europiniu lygmeniu yra 26 normos, kurios skatina naudoti ispanų, o ne katalonų kalbą, kadangi katalonų kalba nėra oficiali Europos Sąjungos kalba* (skaityti strp. Nr. 6). Šis pavyzdys iliustruoja jau minėtą nelygybę tarp kalbų ir skirtingą jų tarptautinį pripažinimą bei suteikiamas skirtingas nesaugias sąlygas. Tačiau Ispanijos konstitucija pripažindama tik vieną valstybinę kalbą, uždaro teisinius kelius lygiavertiškai augti katalonų kalbos įtakai, ypač kalbant jau apie politinę, ne tik kultūrinę sferą. Būtent tokio teisinio pagrindo, sudarančio tinkamas teises sąlygas ir suteikiančio kalbai galios, siekia katalonai atsiskyrimo procese.

Pabrėžiamos įvairios teisiškai reikšmingos kliūtys katalonų kalbai tapti visaverte ir lygiateise ispanų kalbai. Kitaip sakant, Ispanijos teisinė sistema įvardijama kaip nepalanki katalonų kalbos visapusiškam pripažinimui, tačiau drauge pabrėžiamas Ispanijos vaidmuo katalonų kalbai tarptautinėje erdvėje (o drauge ir priklausomumas nuo Ispanijos sprendimų) *<...> el problema viene de los Estados, porque imponen legislaciones restrictivas. <...> Lenguas con muchos menos hablantes que son oficiales en todo un Estado tienen mucho más reconocimiento. <...> Se ha destacado que la acción de los gobiernos del Partido Popular (PP) en las Balears, en el País Valencià y en Aragón fue nociva para la lengua catalana. <...> Pero por otra parte indica que la falta de Estado propio también provoca que el catalán no tenga reconocimiento en ciertos ámbitos internacionales: no está presente en las webs de las marcas de coches, no está en LinkedIn.* / *Visa problema yra dėl Ispanijos, kuri taiko teisinius apribojimus.<...> Kalbos, turinčios daug mažiau vartotojų ir kurios nėra oficialios Ispanijoje, turi daug daugiau pripažinimo. <...> Išryškinama, kad kad partijos Partido Popular (PP) veiksmai Balearų salose ir Valencijoje bei Aragone (dėl regioninių ir mažumų kalbų situacijos švietimo procese) buvo kenksmingi katalonų kalbai. <...> Tačiau iš kitos pusės pažymi, kad Ispanijos [palaikymo] trūkumas taip pat provokuoja katalonų kalbos nepripažinti tam tikrose tarptautinėse srityse: automobilių prekių ženklų svetainėse, LinkedIn'e* (skaityti strp. Nr. 6). Taigi viena vertus, Ispanija ir kalbos klausimu matoma kaip problemų katalonams sukėlėja bei represorė (minimi teisiniai apribojimai) ir Katalonija netgi turi specialią instituciją, besirūpinančią katalonų kalbos gynimu – *La Plataforma per la Llengua, la ONG que tiene como objetivo la defensa del catalán / Kalbos platforma, kurios tikslas ginti katalonų kalbą* (skaityti strp. Nr. 6). Kita vertus, pripažįstamas teigiamas Ispanijos vaidmuo globaliai, tačiau drauge darantis katalonus visuomet priklausomus nuo Ispanijos sprendimų kalbos klausimais.

Be to, pabrėžiama, kad ypač prasta situacija Katalonijoje vartojant teisinę kalbą, kur katalonai gali būti verčiami vartoti ispanų kalbą, kaip labiau tinkamą oficialią kalbą: *El 75% de los abogados que*

usan el catalán habitualmente afirman **haberse sentido presionados** en algún momento para cambiar de lengua. / 75 proc. advokaty, kurie kalba kataloniškai, patvirtina, kad jautėsi verčiami kuriuo nors momentu keisti kalbą ir kalbėti ispaniškai (skaityti strp. Nr. 6). Akivaizdu, kad katalonų žiniasklaidoje nevengiama pabrėžti katalonų kalbos nelygiateisiškumo ir teisių ribotumo, kitaip sakant, represinių elementų turinčią situaciją katalonų kalbos atžvilgiu. Taigi per nelygiateisiškumą kuriamas priešiškas ispanų kalbai, turinčiai daugiau teisių.

Pažymima, kad nepriklausomybė labai prisidėtų prie katalonų kalbos sąlygų gėrėjimo, kadangi patys katalonai galėtų spręsti visus katalonų kalbos klausimus: <...> *la Plataforma considera que para que el catalán mejore es imprescindible la independencia.* / [Katalonų kalbos] platforma numato, kad kalbai plėtotis yra būtina nepriklausomybė (skaityti strp. Nr. 6). <...> *la Plataforma ha protestado por las medidas legales que tratan de reforzar la presencia del español, <...> 64 normas para garantizar la presencia del español, y sólo dos para favorecer el catalán.* / Platforma protestavo prieš teisinės priemones, kurios stiprina ispanų kalbą, taikant 64 normas užtikrinti ispanų kalbos vartojimą, ir tik dvi priemonės katalonų kalbos naudai (skaityti strp. Nr. 6). Taigi matyti, kad teisinės Ispanijos priimamos priemonės neretai būna mažai palankios ar nelygiavertės katalonų kalbos atžvilgiu. Toks nelygiavertiškumo deklaravimas rodo katalonų kalbą gyvuojant teisinių apribojimų sąlygomis ir neturint tokių pačių teisių kaip ispanų kalba. Aiškiai juntamas skirtumas tarp dviejų kalbų – ispanų kaip stiprios ir turinčios visas teises bei galias ir katalonų, kurios teisės ir galios yra ribojamos. Čia greičiausiai jau refereruojama jau į suverenios galios siekį dėl nesaugios katalonų ateities.

4.5 Politinių veikėjų vaidmuo

Kad politiniai veiksmai gali būti vienas iš katalonų identitetui svarbių veiksnių, jau buvo užsiminta teorinėje dalyje (žr. skyrių Nr. 1). Svetainės *El National* analizuojamojo pobūdžio straipsniuose šis veiksnys nebuvo dominuojantis, tačiau vertas paminėti, nes atskleidžiamas per skirtumus, susijusius su secesijos proceso Katalonijoje politiniu (ne)palaikymu (taip pat žr. skyrių Nr. 2).

Nepriklausomybės nepalaikančios partijos viename iš straipsnių apibūdinamos kaip narcisistinės, besinaudojančios proga būti pastebėtos Katalonijos politikoje ir gauti Ispanijos palaikymą būnant valdžioje. *El crecimiento de Ciudadanos no se puede desligar del impulso que el Estado dio a una generación política de narcisistas sin ningún otro ideal que su promoción, a cualquier precio.* / Ciudadanos [populiarumo] augimas negali būti atsietas nuo Ispanijos suteikto impulso narcizų politikų kartai, neturinčiai jokio kito idealo kaip tik tai savęs iškėlimas bet kokia kaina (skaityti strp. Nr. 7). Kaip matyti, bandoma akcentuoti, kad nepriklausomybės nepalaikančios partijos greičiausiai žaidžia politinius žaidimus ir neturėdamos jokių principų bei ištikimybės katalonų tautai ieško populiarumo ir savo naudos bei taikosi prie Ispanijos pozicijos, tikėdamosios šios palaikymo. Galima daryti prielaidą, kad, jeigu taip suvokiami

Ciudadanos, priešingai, katalonų nepriklausomybę palaikančios partijos turėtų būti matomos kaip tos, kurios tautai ir jos suverenumui svarbių principų laikosi ir neišduoda nuo to net ir nukentėdamos, pavyzdžiui, turint omenyje katalonų lyderių suėmimus (žr. skyrių Nr. 2).

Žiniasklaida taip pat informuoja apie įvairius katalonų susidūrimus esant skirtingoms pažiūroms į nepriklausomybės siekį. Viena tokia istorija apie politinės partijos *Ciudadanos* narį Albert Rivera, pasisakantį prieš nepriklausomybę ir sulaukusį nemažai tiesioginių užgaulių kirčių vieno taksi vairuotojų protesto metu. Toks katalonų poelgis straipsnyje vertinamas kaip bumeragas už išdavystę ir melagingus kaltinimus katalonų atžvilgiu: *De tanto ir repartiendo semillas de anticatalanismo y de criminalización de los catalanes, la mayoría de las veces mintiendo y el resto de veces exagerando hechos que nunca han sido como él explica, ha llegado un día en que el boomerang le ha vuelto... / Sėdamas aplink save antikatalanismo ir katalonus kriminalizuojančias mintis, daugybę kartų meluodamas ar perlenkdamas lazda dėl įvykių, kurie niekada taip nevykę kaip pasakota, sulaukė bumerango dienos* (skaityti strp. Nr. 4). Taigi nepriklausomybei nepritariantys katalonai taip pat gali būti laikomi „kitais“, tarsi ne katalonų tautai priklausančiais, išdavikais, melo skleidėjais, palaikančiais ir pataikaujančiais Ispanijai siekiant politinių interesų.

Tačiau kad ir aktyvių nepriklausomybės siekėjų pastangos nėra atliepančios tik tautos interesus, bet ir norą siekti savo asmeninių interesų, o katalonų politinių partijų pasiskirstymas tarp nepriklausomybės šalininkų ir griežtai atsiskyrimo idėjai nepritariančiųjų gali būti dirbtinis, pasitelkiamas politinei įtakai plėsti, demonstruojama dar viename straipsnyje: *Ciudadanos cada vez tendrá más necesidad de utilizar el españolismo barato para disimular que está expoliando a sus electores de Catalunya y el País Valenciano a cambio de favores y salidas personales. Igual que la vieja CiU, el partido de Albert Rivera utiliza el nacionalismo folclórico para disimular -por qué debe ser? / Ciudadanos kiekvieną kart turės vis daugiau būtinybės pasinaudoti pigiu ispaniškumu užmaskuoti, kad Katalonijos ir Valencijos rinkėjai yra apiplėšiami dėl asmeninės naudos. Panašiai kaip senoji CiU rungtyniaujant Albert Riverai naudojosi folkloriniu nacionalizmu – kodėl taip turi būti? (skaityti strp. Nr. 10). Taigi žiniasklaidoje nevengiama kalbėti apie politikų interesus ir jų pirmenybę prieš katalonų interesą – pigus ispaniškumas ir folklorinis nacionalizmas pateikiamos tarsi dvi priešingos, gal net kraštutinės pozicijos, nesprendžiančios dabartinės katalonų savęs įtvirtinimo kokio nors forma situacijos. Tačiau šios politinės intrigos gali tapti abipusiškai reikšminga katalonų nacionalinio identiteto dalimi.*

Straipsniuose akcentuojamas independistų, radikaliai palaikančių Katalonijos nepriklausomybę, politinės įtakos plėtimo mechanizmas siekiant Katalonijos savarankiškumo ir žadant katalonams idilišką gyvenimą. *Uno de esos políticos independentistas, tan avispados, tan linceas, que quiere conseguir votos precisamente en los feudos catalanes de Ciudadanos, del PSC o de Podemos. <...> Que logrará sacar adelante el proyecto de una Catalunya soberana dando besos a las criaturas y prometiéndolo una sociedad idílica. / Vieni iš tokių politikai independistai, tokie protingi, tokie kovojantys, kurie nori gauti balsus būtent iš neapsisprendusių katalonų. <...> Kuriems pavyks į priekį vesti Katalonijos suverenumo projektą bučiuojant kitus ir žadant jiems idilišką visuomenę (skaityti strp. Nr. 11). Tikint, kad <...> nepriklausomybės judėjimas triumfuos perdozavus simpatijos / <...> que el independentismo triunfará con una sobredosis de simpatía... (skaityti strp. Nr. 11). Taigi independistai*

pasitikinčiai apeliuoja į katalonų jausmus, žada siekti įgyvendinti nepriklausomybės projektą, kuris iš tiesų yra daug komplikuočiau, nei nepriklausomybės šalininkai kalba visuomenei.

Kalbant apie emocinius independistų vartojamus argumentus, pabrėžiami žeminantys jiems nepritariančių katalonų apibūdinimai. Straipsnio autorius labai neigiamai vertina ir nepateisina tokio politikų elgesio siekiant vien tik savo politinių interesų. *El político independentista no puede ir a los núcleos de población donde la lengua española es muy mayoritaria diciendo que los votantes de Ciudadanos, del PSC, de Podemos, pobrecitos, no es que sean poco demócratas, ni tampoco es que estén rabiosamente en contra de los catalanohablantes y de la independencia de Catalunya. <...> Que si endulzáramos las palabras, que si fuéramos más zalameros y pedagógicos, se harían inmediatamente de los nuestros y ya no nos tendrían miedo. / Politikas independistas negali eiti pas gyventojus, kur daugiausia kalbama ispanų kalba, ir sakyti, kad Ciudadanos, PSC ir Podemos rinkėjai yra prasti demokratijos šalininkai, ir taip pat nėra jau griežtai nusiteikę prieš kalbančius kataloniškai ar Katalonijos nepriklausomybę. <...> Jeigu pasaldintume žodžius, jeigu būtume labiau pedagogiški, iš karto pereitumėte į mūsų pusę ir daugiau mūsų nebebijotumėte. / Basta ya de pensar que los electores españolistas son gente sin principios, sin patria, sin convicciones. Un poco de consideración y de respeto. / Gana galvoti, kad ispanų rinkėjai yra žmonės be principų, be tėvynės, be apsisprendimo. Šiek tiek dėmesingumo ir pagarbos (skaityti strp. Nr. 11). Svarbu pastebėti, kad nepriklausomybės šalininkai nėra savaimė idealizuojami, pateikiant ir neigiamą nuomonę bei parodydami, kad radikalus nepriklausomybės palaikymas gali būti pasitelkiamas norint manipuliuoti rinkėjais ir gauti jų balsus. Kaip teigia straipsnio autorius, politikas gali šiek tiek pagražinti, pameluoti, tačiau niekad negali žeminti savo pašnekovo ir laikyti jį neišmanančiu, šiuo atveju referuojama į katalonus: <...> pero lo que no puede hacer jamás es humillar a su interlocutor... / (skaityti strp. Nr. 11). Taigi straipsniuose akcentuojami politiniai interesai, kurių centre neabejotinai yra atsidūręs katalonų suverenumo klausimas.*

4.6 Apibendrinimas

Atsižvelgiant į teorinėje darbo dalyje preliminariai suformuotą tyrimo modelį ir galimus jo kintamuosius, žiniasklaidos pasitelkiamus kurti naratyvams internetinėje erdvėje, bandyta identifikuoti katalonų identiteto formavimo(si) mechanizmo sudėtį. Svarbiausi straipsniuose pastebėti kintamieji buvo etniškumas (akcentuojant kalbą), priešiškus ispanams, suverenios galios savo teritorijoje siekimas ir saugumas bei grėsmės. Naratyvai, beveik visada kuriami per tiesioginį ar netiesioginį skirtumų demonstravimą, pateikiami lentelėje Nr. 1 ir Nr. 2. Atkreiptinas dėmesys, kad tie patys naratyvai ne kartą priskirti keliems skirtingiems kintamiesiems. Kadangi, pavyzdžiui, kalbant apie dėl represinių priemonių atsirandantį priešiškus ispanams, netiesiogiai referuojama ir į katalonų tautos siekį įgyti suverenią galią savo teritorijoje.

Akcentuotina, kad svetainės *El Nacional* žurnalistai daug dėmesio skyrė priešiškus tarp Ispanijos ir Katalonijos vaizdavimui (žr. lentelę Nr. 1). Dažni ir ryškūs Katalonijos ir Ispanijos

supriešinimai, pažymint Ispaniją ir jos institucijas kaip pavergėjus, pažeidinėjančius demokratinę katalonų teisę spręsti, taip pat akcentuojant seną, jau nebeveikiančią ispanų politiką, katalonų žeminimą ir nelygiavertiškumą politikoje katalonų kalbos puoselėjimo klausimais, ir nepaisant viso to, taikų katalonų pasipriešinimą, tikrą demokratinį elgesį. Skirtingi priešiškus kuriantys naratyviniai pasakojimai, didindami nutolimą nuo ispanų, tikėtina, galėjo ir gali formuoti katalonų identitetą bei jį stiprinti. Sustiprėjęs identitetas gali turėti įtakos katalonų mobilizacijai ar tapti įrankiu politiniams sprendimams (žr. skyrių Nr. 2), taip pat ir dėl secesijos proceso. Paveikių naratyvų kūrimas, emocinių ir istorinių argumentų perteikimas gali tapti papildomais veiksniais, ypač susiduriant su begale informacijos, kuriai atidžiai įvertinti dažnai nelieka laiko.

Dar vienas itin svarbus tapatybės formavimo(si) elementas – katalonų kalba. Dabartinė kalbos padėtis Ispanijoje pateikiama kaip nelygiavertiška, suteikianti mažiau galimybių vystytis ne tik pačiai kalbai, bet ir mažiau (politinių) galių tautai. Svarbu pažymėti, kad kalbos ir apskritai kultūros reikšmės faktorius buvo akcentuojamas labai dažnai, todėl jis neabejotinai vienas iš svarbiausių katalonų tapatybę formuojančių elementų, kai tuo tarpu pragmatiniai ekonomikos klausimai paminėti trumpai ir vos kelis kartus (plačiau apie katalonų kalbos naratyvus žr. lentelę Nr. 2). Taigi katalonų identitetas akivaizdžiai formuojamas kultūriniu, o ne pragmatiniu pagrindu. Kalbos galia taip pat tiesiogiai siejama su politinės galios įgyjimu. Taigi suvereni galia katalonams reikalinga siekiant užtikrinti efektyvų visų svarbiausių funkcijų veikimą.

Katalonų saugumo ir grėsmių elementas straipsniuose minimas rečiau, tačiau taip pat svarbus. Tiesiogiai apie grėsmes dažniausiai neužsimenama, tačiau iš teikiamų naratyvų apeliuojama į grėsmių kintamąjį. Ispanijos elgesys su katalonais kaip žemesniais, yra didelė katalonų saugumo problema. Kaip labai konkreti grėsmė įvardijami ispanų policijos represiniai ir antidemokratiniai veiksmai katalonų ir katalonų politikų atžvilgiu, kurie iš esmės panaikina katalonų pasitikėjimą Ispanijos demokratine sistema ir jos veikimu. Katalonų kalbos, kuri pristatoma kaip vienas iš svarbiausių katalonų identiteto tvirtumo požymių, netobulinimas taip pat grėsmė katalonų tautai.

Katalonų tautos būdo kintamajam priskirtini bendri katalonų tautą vienijantys požymiai: kovinga dvasia dėl laisvės, atsiradusi iš priespaudos kaip šaltinio, taip pat modernus politinis požiūris.

Atlikus *El Nacional* svetainės diskurso analizę pastebėta, kad dažniausiai per priešiškus katalonų kalbos kintamuosius pabrėžiamas katalonų skirtingumas nuo ispanų. Taigi skirtumais grįstas katalonų savęs suvokimas yra gana stiprus, o nutolimas nuo ispanų ryškus. Katalonų kalbos ir priešiškus kintamieji sudaro pagrindą kitiems kintamiesiems, susijusiems su secesijos procesu. Katalonų ambicija įgyti suverenumą savo teritorijoje bei spręsti lokalius ir tarptautinius klausimus savarankiškai atsiradusi kaip atsakas į priešiškus ispanams ir įvairias saugumo grėsmes. Nepriklausomybė straipsniuose vertinama teigiamai ir pristatoma kaip naudinga ir pagrindinė galima išeitis siekiant geresnio gyvenimo Katalonijoje.

Kintamasis / El Nacional naratyvai	Priešiškumas	Etniškumas (kalba)
	Pažeminti, okupuoti katalonai vs. ispanai, žeminantys katalonus – kyla noras atgauti savarankiškumą, laisvę	Katalonų kalbos vystymosi nelygiateisiškumas ispanų kalbos atžvilgiu
	Katalonų kova dėl savęs įtvirtinimo, laisvės, nepriklausomybės vs. ispanai, kurie slopina katalonų norą	Katalonų kalbos nelygiavertiškumas tam tikruose diskursuose vs. visuose diskursuose vartojama ispanų kalba
	Policija ir kariuomenė represoriai (ispanai) vs. katalonai	Katalonų kalba vs. skaičiai ir sąskaitos (ekonominė situacija)
	Ekonomiškai stipri Katalonija vs. demokratine prasme vegetuojanti Ispanijos valstybė	Katalonų kalbos priklausomybė nuo ispanų ir priespauda vs. laisva ispanų kalba
	Ispanų principingumas vs. katalonų nelygiavertiškumas	Katalonų kultūra ir kalba vs. ispanų kalba
	Apsimestinė ispanų demokratija, taikanti griežtą teisinių priemonių vykdymą vs. Katalonijos demokratija, akcentuojanti apsisprendimo ir balsavimo teisę	Katalonų kalba kuria katalonų tikrovę vs. ispanų kalba ispaniškąją tikrovę
	Taikus katalonų pasipriešinimas vs. ispanų agresija	
	Katalonų kalbos priklausomybė nuo ispanų ir priespauda vs. laisva ispanų kalba	
	Nepriklausomybės nepalaikančios narcizistinės partijos vs. nepriklausomybę palaikančios nacionalistinio folkloro partijos	
	Katalonų politikai, nepalaikantys nepriklausomybės vs. nepriklausomybę palaikantys politikai	
	Pigus ispaniškumas vs. folklorinis nacionalizmas	

Lentelė Nr. 1

Kintamasis / El Nacional naratyvai	Katalonų tautos būdas	Saugumas ir grėsmės	Suvereni galia savo teritorijoje
	Katalonų kova dėl savęs įtvirtinimo, nepriklausomybės vs. Ispanai, kurie slopina katalonų norą	Policija ir kariuomenė represoriai (ispanai) vs katalonai	Pažeminti, okupuoti katalonai vs. ispanai, žeminantys katalonus – kyla noras atgauti savarankiškumą, laisvę
	Modernumas, šiuolaikiškumas vs. XX amžiaus tradiciškumas, sena ispanų politika, muziejaus politika	Katalonų kalbos priklausomybė nuo ispanų ir priespauda vs. laisva ispanų kalba	Katalonų kova dėl savęs įtvirtinimo, laisvės, nepriklausomybės vs. ispanai, kurie slopina katalonų norą
	Katalonų provincialumas vs. jėga išsivaduoti	Katalonų kalbos vystymosi nelygiateisiškumas ispanų kalbos atžvilgiu	Policija ir kariuomenė represoriai (ispanai) vs. katalonai
	Katalonų laisvės siekis vs. Ispanijos priespauda	Apsimestinė ispanų demokratija, taikanti griežtą teisinių priemonių vykdymą vs. Katalonijos demokratija, akcentuojanti apsisprendimo ir balsavimo teisę	Katalonų provincialumas vs. jėga išsivaduoti
			Katalonija išnaudota, nelaisva vs. Ispanija priespaudos vykdytoja, vegetuojanti valstybė
			Apsimestinė ispanų demokratija, taikanti griežtą teisinių priemonių vykdymą vs.

			Katalonijos demokratija, akcentuojanti apsisprendimo ir balsavimo teisę
			Ispanų principingumas vs. katalonų nelygiavertiškumas politikoje
			Katalonų kalbos priklausomybė nuo ispanų ir sprespauda vs. laisva ispanų kalba; katalonų kalba kuria katalonų tikrovę vs. ispanų kalba ispaniškąją tikrovę
			Taikus katalonų pasipriešinimas vs. ispanų agresija

Lentelė Nr. 2

5. *La Vanguardia* naratyvai: skirtumų mažinimas ir naujos grėsmės

Aptarus *El Nacional* katalonų svetainės straipsniuose pastebėtus struktūrinius identiteto veiksnius, verta apžvelgti ir pristatyti kito katalonų informacijos šaltinio, *La Vanguardia*, Ispanijos gyventojų pristatomo kaip labiau valstybinę poziciją atspindinčio, formuojamus naratyvus ir katalonų nacionalinio identiteto kintamuosius. Palyginimas su jau aptartais pagrindiniais *El Nacional* kintamaisiais turėtų leisti sudaryti išsamesnį katalonų nacionalinio identiteto vaizdą ir nacionalinio identiteto sąsajas su secesijos procesu Katalonijoje. Taip pat reikia paminėti, kad beveik visų analizuojamų straipsnių autoriai save pristatato katalonais, taigi taip pat pateikiamas katalonų vertinimas. *La Vanguardia* naratyvai ir struktūriniai katalonų identiteto veiksniai pateikiami skyriaus gale lentelėje Nr. 3, Nr. 4 ir Nr. 5.

5.1 Binarinio požiūrio kritika

Pirmiausia *La Vanguardia* straipsniuose minimi du pagrindiniai katalonų nacionalinio identiteto kintamieji: priešiškus ir etniškumas (žr. lentelę Nr. 3). Tačiau kitaip nei *El Nacional* tekstuose, bandoma paneigti jais konstruojamus skirtumus tarp katalonų ir ispanų: nelygiavertes ispanų ir katalonų kalbų pozicijas, taip pat represinėmis ispanų priemonėmis grįstą katalonų independistų priešišką nusiteikimą ispanų atžvilgiu. Be to, dažnai tiesiogiai minimas pats nepriklausomybės siekis kaip neigiama priešiškumo kintamojo išraiška. Apskritai kritikuojamas binarinis požiūris, kalbantis tik apie dvi galimas ir viena kitai kardinaliai priešingas puses, iš kurių vieną renkasi nepriklausomybės šalininkai.

Binarinis požiūris kuria priešiškumą ir atskiria katalonus bei ispanus į dvi viena kitai visiškai priešingas grupes. Tokį įsigalėjusį mąstymo būdą pažymi vieno iš straipsnių autorius: *Hemos evolucionado para cansarnos lo justo. Y pensar lo mínimo. Por eso nos gusta el fútbol. Y las experiencias que reducen la compleja realidad a lógica binaria: ganas o pierdes; mandas u obedeces; ellos o nosotros. / Esame tiek evoliucionavę,*

kad pailstame tik pasiekę teisingumą. Ir įpratę mąstyti minimaliai. Dėl to mums patinka futbolas. Ir patirtys, kurios sumažina kompleksinę realybę iki binarinės logikos: laimi arba pralaimi, įsakinėji arba paklūsti, jie ir mes (skaityti strp. Nr. 13). Taigi minimi egzistuojantys priešiško naratyvai, akcentuojantys skirtingumą. Mąstant per skirtumus, laikant save kitokios, priešingos grupės dalimi bei suvokiant situacijos sprendimą tik kaip dvi, galima sakyti, kraštutines galimybes, natūraliai kyla noras būti sau naudingesnėje, stipresniųjų pusėje, t. y. laimėti, o ne pralaimėti. Šiuo atveju – siekti suverenios galios kaip laimėjimo, nes priešingu atveju įmanomas tik pralaimėjimas, kitaip sakant, nesama tarpinių variantų.

Anot autoriaus, pasirenkamas mąstymo būdas, pagal kurį problemos sprendimas supaprastinamas tik iki dviejų galimų variantų: <...> *a dilemas con dos soluciones. Y dos bandos. Y antes de cansarnos razonando decidimos que el nuestro tiene razón.* / <...> *iki dilemų su dviem išėjimais. Ir dviem grupėmis. Ir prieš argumentuojant, jau nusprendžiame, kad tiesa yra mūsų* (skaityti strp. Nr. 13). Siekis atsiskirti iš esmės gali rasti iš tokio mąstymo būdo, ne ieškant tarpinių, galbūt vienijančių išeičių, bet orientuojantis į skirtumus, matant kitą pusę kaip priešą bei siekiant kardinalaus problemos sprendimo būdo. Kitame *La Vanguardia* straipsnyje taip pat kalbama apie dviejų priešingų opcijų neįgyvendinamumo problemą – šiuo atveju, anot autoriaus, sunkiai įsivaizduojamas tiek įgyvendintas nepriklausomybės projektas, tiek išlaikytas *status quo*: <...> *ni la independencia ni el statu quo son opciones reales.* / <...> *nei nepriklausomybė, nei status quo nėra realios opcijos* (skaityti strp. Nr. 16). Taigi referuojama ne į suverenios galios įgijimo siekį, kaip *El National* straipsnių atveju, bet, priešingai, į tokio siekio atsisakymą ir bandymą ieškoti tarpinio varianto.

Pažymima, kad nepriklausomybės siekis skaldo visuomenę, o *status quo* neturi užtektinai palaikymo: *La independencia divide a la sociedad. Y el statu quo no tiene prácticamente apoyo relevante.* / *Nepriklausomybė skaldo visuomenę. O status quo neturi reikšmingo palaikymo* (skaityti strp. Nr. 16). Kitaip sakant, turint tik dvi opcijas ir neįsivaizduojant kitokių galimų situacijos sprendimo būdų, tampa beveik neįmanoma išspręsti konfliktą. Susivienijimas dialogui ir juo grįsto varianto paieškos galėtų padėti konfliktinę situaciją spręsti – netiesiogiai referuojama į daug naudingesnį siekį susivienyti ir kartu ieškoti sprendimo.

Tačiau tol, kol abi ar kuri nors viena konflikto pusė sieks tik pergalės, palikdama antrąją pralaiminčioje pozicijoje, dialogas ir susitarimas nėra įmanomas. *Se trataría de transformarlo en un “conflicto divisible”* <...> *En este tipo de conflictos todos ceden algo y todos ganan algo.* / *Tai būtų transformacija į konflikto pasidalijimą* <...> *Tokio tipo konfliktuose visi ką nors gauna ir laimi* (skaityti strp. Nr. 16). Taigi skatina ieškoti abiem pusėms naudingos išeities, kad laimėtų tiek Ispanija, tiek Katalonija, akcentuojama bendra atsakomybė.

Ne kartą straipsniuose emociškai apeliuojama į katalonų protingumą ir kvestionuojamas jų destruktivus nepriklausomybės kelias: *Nuevo pasillo, nueva pregunta: ¿por qué, pues, una sociedad tan inteligente como la catalana se lanza cíclicamente en estos abismos que la deconstruyen? El pasillo aquí se bifurca en dos motivos: uno es la inseguridad.* / *Naujas koridorius (kataloniškoji realybė įvardijama daug koridorių turinčiu*

labirintu), naujas klausimas: Na, kodėl tokia protinga katalonų visuomenė suremia ietis vėl ir vėl ties tais pačiais skirtumais, kurie dekonstruoja? Koridorius čia nukrypsta dėl dviejų motyvų: pirmasis yra nesaugumas (skaityti strp. Nr. 14). Taigi atsiskyrimo kelias, grįstas skirtumais, matomas kaip skaldantis, todėl neprotingas būdas, renkantis vieną radikalų kelią iš dviejų.

Pastebima, kad katalonai jaučiasi nesaugūs dėl savo kultūrinio paveldo išsaugojimo: *Entre los catalanes pervive el recelo de que su patrimonio cultural desaparezca <...> la pujanza actual del idioma resulta brillante. <...> Y ello empuja a buscar la separación, que acabaría de una vez con la incertidumbre. / Tarp katalonų išlikęs nepasitikėjimas, kad jų kultūros paveldas nyksta <...> [katalonų] kalbos galia yra puiki. <...> Ir tai [kultūros nykimas] skatina atsiskirti bei viską vieną kartą pabaigti su šiuo netikrumu* (skaityti strp. Nr. 14). Būtent kultūros, labiausiai akcentuojant katalonų kalbą, nelygiateisiškas ir buvo pabrėžiamas *El National* svetainės straipsniuose (žr. poskyrį Nr. 4.4). Tačiau šį kartą autorius užtikrina, kad iš tiesų kalbos padėtis yra puiki, todėl ji nelaikytina labai besiskiriančia nuo ispanų kalbos padėties ar grėsme katalonų tautai.

Taip pat paneigiama kalbos sąsaja su nepriklausomybe liudijant katalonų kalbą savo tekstuose vartojančiai, bet nepriklausomybės nepalaikančiai rašytojai (žr. strp. Nr. 20). Jos teigimu, katalonų kalbos vartojimas ir rašymas ja nėra įpareigojimas pritarti Katalonijos atsiskyrimui nuo Ispanijos, nes kalba gali būti ir šiuo atveju yra pasitelkiama nacionalistiniams ir populistiniams katalonų lyderių tikslams siekti: *La apropiación que los nacionalismos hacen de las lenguas y como estas se convierten en elementos de cohesión nacional. / Nacionalistai naudoja kalbas ir jas paverčia nacionalinės vienybės elementais* (žr. strp. Nr. 20). Akcentuojama, kad tarp asmeniškai pasirenkamos ideologijos ir kalbos vartojimo neturėtų būti ieškoma sąsajų: *creo que en vez de criticarnos por nuestra pertenencia o no a un partido político o a una ideología, debemos ser juzgados por la capacidad de fabular, de contar historias. / <...> tikiu, kad užuot kritikuojami dėl savo priklausymo ar dalyvavimo politinime gyvenime arba ideologijos, turėtų būti kritikuojami mūsų pajėgumai megzti siužetą, pasakoti istorijas* (žr. strp. Nr. 20). Apskritai straipsnio autorė katalonų kalbos vartojimo nesieja su kokios nors ideologijos atstovavimu, šiuo atveju nacionaliniu siekiu atsiskirti. Verta prisiminti, kad *El National* tekstuose buvo pabrėžiama nepriklausomybės nauda katalonų kalbos klestėjimui (žr. skyrių Nr. 4.4).

Be to, kaip pabrėžia straipsnio autorius, pati katalonų problema nėra binarinė, ją iškeliant siekiama įgyti daugiau galios ir instrumentų geresnei savivaldai: *<...> problema catalán no es, como he dicho, independencia si o no, sino disponer de mayor capacidad de decisión y de más instrumentos para un mejor autogobierno. / <...> katalonų problema, kaip sakoma, nėra tiksliai nepriklausomybės siekis su dviem variantais tarp arba ne, bet pasirūpinti didesne sprendimų galia ir įgyti daugiau instrumentų geresnei savivaldai* (skaityti strp. Nr. 16). Kitaip sakant, bandoma parodyti, kad iš tiesų naudingiau siekti daugiau autonomijos ir savarankiškumo ir dėl to tartis. Vietoj suverenios galios įgijimo pateikiamas tarpinis, naudingesnis pasirinkimas.

5.2 Bendrumo tarp katalonų ir ispanų paieškos

Kad bendrumų ir vienijančių aspektų paieškos yra galimas sprendimas, rodo dar vieno autoriaus pastebėjimai, liudijantys nepriklausomybės siekį nesant grynai nacionalistinį, bet turintį kosmopolitizmo aspektų, taigi ir galimai leidžiantį sugyventi multikultūrinėje Ispanijos teritorijoje: <...> *es la evidencia de un **independentismo** que, en la realidad barcelonesa, parecía bastante **diluido, superado por un cosmopolitismo** centelleante, y que al final, aunque escondido <...> se ha revelado fuerte.* / <...> akivaizdu, kad barseloniškos realybės kontekste, nepriklausomybės siekis atrodo gana atskiestas, perėjęs per švytintį kosmopolitizmą, tačiau, kuris galiausiai, nors paslėptas, atsiskleidė su galia (skaityti strp. Nr. 14). Taigi kalbama apie pasireiškusį, tačiau nevisiškai gryną nacionalistinį nepriklausomybės siekį. Šį pastebėjimą pagrindžia šiame darbe jau minėtas katalonų siekis išlikti globalioje daugiakultūrinėje ES bendruomenėje, tačiau turint savo politinę galią joje – neatmetamas daugiakultūriškumas, tačiau siekiama suverenumo.

Straipsnyje pažymima, kad multikultūrinė Ispanijos aplinka, kaip ir europinė, yra priimtina ir tinkama katalonams: *el alma primordial de Catalunya no es este independentismo, sino un hermoso sentido utópico, único en Europa. **Muchos soberanistas se sentirían bien en una España realmente multinacional**; muchos de ellos aman el proyecto europeo, por el que se sacrificarían. Este idealismo está por todas partes: en la arquitectura de Gaudí <...> / Pirminė Katalonijos siela nėra šis independentizmas, bet nuostabus utopinis jausmas, unikalus Europoje. Daug suverenumo šalininkų jaustųsi gerai tikrai multinacionalinėje Ispanijoje; dauguma jų myli europinį projektą, dėl kurio pasiaukotų. Šis idealizmas matyti visur: Gaudí architektūroje <...>* (skaityti strp. Nr. 14). Siekiama parodyti, kad katalonų idealizmas, greičiausiai transformavęsis į nacionalistinius nepriklausomybės siekius, nėra niekas kitas kaip tik kataloniškas utopinio idealizmo siekis, tačiau gyvenant Ispanijos valstybėje. O Katalonija yra ypač susijusi su Ispanija ir jai priimtina būti multinacionalinės valstybės dalimi. Taigi demonstruojamas katalonų ispaniškumas ir mažinamas katalonų tapatybinis skirtumas nuo ispanų.

Apskritai pati Katalonija pristatoma kaip nevienalytė, joje gyvena įvairių pažiūrų katalonai, todėl politinis independistų spaudimas neturėtų daryti įtakos jų nusiteikimui, savęs suvokimui ar norui ieškoti vienijančių sprendimų. <...> *que Catalunya es de todos sus ciudadanos, a la que tal vez otros quieran mucho más, de modo menos artero, menos egoísta, más generoso y más abierto.* <...> Katalonija yra visų gyventojų, ir galbūt kiti nori iš jos daug daugiau, mažiau nuobodumo, mažiau egoizmo, daugiau dosnumo ir atvirumo (žr. strp. Nr. 20). Katalonija pristatoma kaip atvira ir bendradarbiaujanti tauta.

Katalonijos sąsajai su Ispanija ir galimam vieningumui dar labiau pagrįsti gilinamasi į šių dviejų tautų bendrą „valią būti“: *los soberanistas más radicales son, aunque no lo sepan, profundamente hispánicos.* <...> *La “voluntad de ser” tiene ADN español <...>* / labiausiai radikalūs [Katalonijos] suverenumo palaikytojai, nors to ir nežino, yra giliai ispaniški <...> „valia būti“ turi ispanišką DNR (skaityti strp. Nr. 14). Pabrėžiamas bendras ispanų ir katalonų genas, charakteris (dėl kurio, paradoksalu, ir galėjo kilti noras atsiskirti), galintis sudaryti sąlygas abiem tautoms būti vieningoms ir siekti bendro sutarimo.

5.3 Netikrumas ir grėsmės

Bandant paneigti kalbos nykimą, ispanų priešišumą, šie kintamieji nesiejami su grėsme katalonų saugumui. Tačiau kreipiamas dėmesys į kitas grėsmes. Mažinant skirtumus tarp ispanų ir katalonų, kuriami nauji dvinariai pasirinkimai katalonams, vieni kaip tinkama išeitis, kiti kaip keliantys grėsmę (žr. lentelę Nr. 5). Būtent šiame poskyryje išvardijamos sugrėsmintos situacijos, akcentuojamos *La Vanguardia* straipsniuose.

Nepriklausomybės siekio motyvas viename iš straipsnių matomas kaip istorinė patologija katalonams tikint, kad secesijos procesas vis tiek įvyks. <...> *una ludopatía histórica que cree que la independencia acabará saliendo. Hay que apostar todo lo que se tiene en el casino del momento oportuno y “algún día ocurrirá”* <...> / istorinė patologija, kuri tiki, kad nepriklausomybė vis tiek įvyks. Reikia užstatyti viską, ką turi, kazino esant tinkamam momentui „kurią nors dieną įvyks“ (skaityti strp. Nr. 14). Pabrėžiama didelė kaina, kuria katalonai žaidžia lyg kazino tikėdamiesi, kad jų nepriklausomybės siekis galų gale bus įgyvendintas ir dėl to vertas bet kokios kainos. Kitaip sakant, aukojama viskas dėl neaiškios ateities taip netiesiogiai siūlant rinktis saugesnę ir tikresnę ateitį Ispanijoje. Nepriklausomybės siekimas siejamas su liga, kurią būtų naudinga išgydyti. Dar sakoma: <...> *todas las naciones se construyen sobre crímenes, bombas atómicas, guerras crueles* <...> *el proceso de construcción nacional ya demuestra que se pagará un alto precio. También moral.* <...> / <...> *visos tautos susikuria per nusikaltimus, atomines bombas, žiaurius karus* <...> *ncionalinio proceso konstravimas jau rodo, kad bus didelė kaina. Taip pat ir moralinė* (skaityti strp. Nr. 14). Toks gąsdinimo naratyvas gali būti pasitelkiamas ir kaip politinis instrumentas siekiant parodyti, kad katalonai patys sau kuria netikrumą ir nesaugumą.

Straipsnyje minima katalono Sizifo metafora *Sísifo catalán* (skaityti strp. Nr. 14) akcentuojant nesėkmės atveju vis pasikartosiantį katalonų secesijos siekį, kuris gali niekada neturėti pabaigos ir atnešti Katalonijai dar daugiau netikrumo. Toks netikrumas turėtų skatinti labiau ieškoti vienijančių, o ne skiriančių aplinkybių. Apskritai netikima katalonų secesijos įgyvendinimo galimybėmis, todėl manoma, kad labiau orientuotis reikėtų į vienijančio ispaniško scenarijaus sklaidą Katalonijoje.

Siekiant didesnio efekto bei realių reakcijų ir veiksmų retoriškai kuriamos dramatiškos konflikto pasekmės, kurių vis dar galima išvengti priimant teisingus sprendimus. Tačiau ta teisingų sprendimų pradžia matoma kaip iniciatyva iš katalonų independistų pusės. *La economía catalana está sufriendo una fuerte sacudida. Aún estamos a tiempo de evitar una catástrofe. Ante esta situación pedimos encarecidamente al presidente de la Generalitat, Carles Puigdemont* <...> *y a todos los diputados del Parlament de Catalunya que actúen con la máxima responsabilidad en las próximas horas. / Katalonų ekonomika kenčia stiprų supurtymą. Vis dar turime laiko išvengti katastrofos. Esant tokiai situacijai labai prašome vyriausybės prezidentą Carles Puigdemont* <...> *ir visus Katalonijos parlamento atstovus veikti maksimaliai atsakingai ateinančias valandas.* (skaityti strp. Nr. 17). Ekonominė katalonų situacija konflikto kontekste pristatoma kaip dramatiškai prastėjanti, todėl daugiau naudos Katalonija gautų derėdamasi su Ispanija dėl geresnių fiskalinės sistemos sąlygų,

didesnės autonomijos nei siekdama radikalaus sprendimo atsiskirti, kuris gali turėti skaudžių pasekmių. Bandoma parodyti, kad independistai bet koku atveju netaps laimėtojai.

Teigiama, kad pati nepriklausomybė kaip siekis kuria nestabilią situaciją tiek politiškai, tiek ekonomiškai. Kaip jau minėta, secesija yra kraštutinė pozicija, todėl siekiant saugumo ir gerovės skatinama rinktis kitas alternatyvas. *Archiven la declaración unilateral de independencia. <...> Propongan un generoso tiempo de diálogo <...> Salvaguarden la Generalitat, institució de autogobierno de todos los catalanes. Protejan la economía. Protejan a sus conciudadanos. Actúen con inteligencia. Eviten un drama.* / Užarchyvuokite vienašalę nepriklausomybės deklaraciją. <...> Pasiūlykite pakankamai laiko dialogui <...> Išgelbėkite savo vyriausybę, visų katalonų savivaldos instituciją. Apsaugokite ekonomiką. Apsaugokite gyventojus. Veikite protingai. Išvenkite dramą (skaityti strp. Nr. 17). Katalonų nepriklausomybės siekis matomas kaip politinės dramos ir politinių interesų, o ne katalonų gerovės siekis, todėl vyriausybė skatinama pagalvoti apie gyventojus ir ekonomiką bei imtis veiksmų, tartis, o ne užsispyrusiai siekti radikalaus atsiskyrimo, kuris galimai sukurtų dar didesnę nesaugumą. Saugumas kitaip suvokiamas svetainės *El National* straipsniuose, kur kaip tik yra siejamas su atsiskyrimu nuo ispanų (žr. skyrių Nr. 4).

Netikrumas kaip didelė grėsmė pabrėžiama ir kitame straipsnyje: <...> *porque las que se aprueban son efímeras, ocasionales, caprichosas, improcedentes o nulas, y generan tanta inseguridad que nadie puede programar con certeza su futuro personal, familiar o empresarial.* / <...> *tai, kas patvirtinama, yra efimeriška, laikina, užgaida, nepriimtina ir generuoja tokį nesaugumą, kad niekas negali dėlintis su tikrumu savo asmeninės, šeimyninės ar verslo ateities* (skaityti strp. Nr. 15). Parodoma didelė katalonų teisinių sprendimų (Ispanija jų nepripažįsta) nenauda patiems katalonams. Taip pat apeliuojama į praktinius ir asmeninius kiekvieno katalono gyvenimo pasirinkimus, bandant kurti dramatiškesnę situaciją. Vienybė su Ispanija tokiu atveju galėtų padėti spręsti situaciją.

Ispanijos-Katalonijos konfliktas, nors ir nuskambėjęs plačiai, parodo save, teigiama viename iš straipsnių, iš neigiamos pusės, kaip susiskaldžiusią, destruktivią valstybę. Todėl abi pusės turėtų būti suinteresuotos keisti šį įvaizdį ir spręsti konfliktą. <...> *ahora estamos exhibiendo ante el mundo nuestro desacuerdos <...>, nuestra incompetencia para el diálogo, nuestro potencial conflictivo; quizá nuestra capacidad autodestructiva.* <...> *El nombre de Catalunya, y con ella, España, ha sido escrito en la pizarra de los problemas con alto potencial desestabilizador y los mercados financieros no han tardado en reacciones.* / <...> *dabar visam pasauliui eksponuojame savo nesutarimus <...>, savo nekompetenciją dialogui, savo konfliktinį potencialą; galbūt netgi mūsų autodestruktyvią galią.* <...> *Katalonijos vardas ir su ja Ispanijos tapo įrašytas tarp problemų su dideliu destabilizuojančiu potencialu ir finansinės rinkos netruko sureaguoti* (skaityti strp. Nr. 17). Taigi akcentuojamos pragmatinės priežastys, kodėl nėra naudinga tęsti konfliktą. Pažymima, kad tiek katalonai, tiek ispanai panašiai dekonstruktyviai matomi pasaulyje, todėl nukenčia abi pusės. Konfliktas kuria nesaugią aplinką investuotojams ir kelia grėsmę ekonomikai. Toks požiūris gali paskatinti į problemą pažvelgti praktiškiau bei ieškoti kitų sprendimo būdų. Verta atkreipti dėmesį, kad *El National* straipsniuose nedaug kalbėta apie ekonominius dalykus bei pažymėta puiki katalonų ekonominė situacija (žr. skyrių Nr. 4).

Taigi akcentuojama, kad vienijimosi su Ispanija kelią katalonams būtų rinktis praktiškiau. Pateikiant dabartinio konflikto neigiamus padarinius bei akcentuojant teigiamas buvimo Ispanijos dalimi puses, siekiama atkreipti dėmesį į vieningo susitarimo būtinybę. *Es posible que el efecto combinado de la fatiga, del aprendizaje derivado del propio conflicto, del conocimiento de los límites a la independencia en el seno de la Unión Europea y del euro y también de las lecciones que se puedan extraer de situaciones externas sobrevenidas, como el Brexit, tarde o temprano hagan surgir otras opciones intermedias políticamente factibles.* / Įmanoma, kad nuovargio bei pasimokymo iš paties konflikto, susipažinimo su nepriklausomybės skelbimo ribomis Europos Sąjungoje bei euro klausimu, taip pat pamokos, kad gali nutikti netikėtų situacijų, tokių kaip Brexit'as, anksčiau ar vėliau atsiras kitų tarpinių politiška įmanomų variantų (skaityti strp. Nr. 16). Konflikto sudėtingumo ir nepriklausomybės ribotumo, anot autoriaus, suvokimas turi skatinti ieškoti kitų išeičių nei tik laimėti bet kokia kaina, atsižvelgiant į ES teikiamas galimybes ir privilegijas katalonams esant Ispanijos dalimi bei suvokiant įvairių populistinių judėjimų grėsmę visai ES (apie europietiško svarbą katalonams žr. skyrių Nr. 1 ir Nr. 2). Praktiškas situacijos įvertinimas leistų siekti dialogo ir bendro susitarimo. Taip pat pažymima, kad toks kelias įmanomas matant tam tikrą vienijimuisi palankių ženklų: <...> *Artur Mas dejó caer que podría haber una alternativa a la independencia, pero que, en todo caso, correspondía al “Estado” el formularla. Y el Gobierno de Madrid parece aprestarse a explorar ese camino.* / Artur Mas nusileido, kad galima ir kita alternatyva nepriklausomybei, tačiau bet koku atveju turėtų atitikti „valstybės“ formuluotę. Ir Madrido vyriausybė panašu, kad pasiruošusi eiti šiuo keliu (skaityti strp. Nr. 16).

Kalbant apie Ispanijos vykdytus represinius veiksmus (policijos pajėgų Mossos veiksmai, pavyzdžiui, trukdant balsuoti nepriklausomybės referendume), minima katalonų rezistencija kaip natūralus istorijoje žinomas tautų atsakas pavergėjams: *Probablemente ahí empieza la tormenta, porque donde hay represión hay resistencia: es una ley histórica. La respuesta del soberanismo será la proclamación unilateral de independencia...* / Tikriausiai ten prasideda audra, nes kur yra represija, yra ir rezistencija: tai istorinė teisė. Suverenumo atsakas bus vienašališkas nepriklausomybės paskelbimas... (skaityti strp. Nr. 18). Tačiau skirtingumo, kovos, represijų ir paspriešinimo kontekstas akcentuojamas kaip galintis turėti nemenkų pasekmių, jeigu nebus keičiama konflikto kryptis, paremta radikaliais sprendimais. *Para ambos es patria o muerte, esperando que sólo sea una metáfora. / Abiem tai tėvynės išlaikymas arba jos mirtis, tikintis, kad tai tik metafora* (skaityti strp. Nr. 18).

Siekiant atskleisti katalonų nepriklausomybės siekio antidemokratiškumą ir jo neigiamas pasekmes, pasitelkiamas Izraelio pavyzdys. Apskritai žiniasklaidoje mėgstama naudotis istoriniais ir kitų šalių pavyzdžiais, kurti analogijas (jau anksčiau pastebėta paralelė su Maidanu ar JAV–Japonijos santykiais XX a.) taip siekiant paaiškinti situaciją bei ją svariiau argumentuoti. *Porque si Israel era un Estado identitario sólo para judíos, no podría fundarse en tierra palestina, ya que no incluiría a la mayoría árabe; y si no incluía a la mayoría árabe, no podría ser democrático, ya que requeriría de la fuerza para ser impuesto.* / Nes jeigu Izraelis būtų pagal identitetą tik valstybė žydams, negalėtų rasti palestiniečių žemėje, nes neištrauktų didelės dalies arabų, o jeigu šios dalies neištrauktų, negalėtų būti demokratine valstybe, toks reikalavimas turi būti sumokėtas (skaityti strp. Nr. 13).

Katalonų situacijai paaiškinti minėtas palyginimas pasitelkiamas taip: *Así que la creación de un Estado catalán se enfrenta hoy a la misma paradoja: si los **independentistas** fundan un Estado para ellos solos en un territorio en el que **no son mayoría**, ese **Estado no puede ser democrático**. Así que al independentismo le quedan dos opciones: o **deja de ser democrático** para imponerse por otros medios o **trabaja dentro de la legalidad** <...> / Katalonų valstybės kūrimas šiandien susiduria su tuo pačiu paradoksu: jeigu independentistai nori savo valstybės teritorijoje, kurioje jie nėra dauguma, tokia valstybė negali būti demokratinė. Taigi nepriklausomybės judėjimui lieka dvi išeitys: nebūti demokratinė ir rinktis kitus būdus arba stengtis ieškoti teisėtų sprendimų <...> (skaityti strp. Nr. 13). Taigi bandoma pademonstruoti, kad atsiskyrimas būtų nedemokratiškas konflikto sprendimo būdas. Elgiantis demokratiškai Katalonijai reikėtų ieškoti kitokių teisiškai įmanomų išeičių – taigi Ispanijos teisinė sistema, jeigu prisimintume *El National* naratyvus, apginama kaip demokratinė (žr. skyrių Nr. 4). Verta pastebėti, kad vėl matomas skirtingas demokratijos suvokimas atsiskyrimo precedentą laikant antidemokratišku, o bendrus teisinius sprendimus su Ispanija – demokratišku.*

Taip pat akcentuojama kataloniška anomija kaip teisinės viršenybės nebuvimas, socialinių normų trūkumas: <...> *la ausencia de ley* <...> *el conjunto de situaciones que derivan de la carencia de normas sociales o de su degradación*. *La anomia catalana se compone de todos estos ingredientes. / <...> teisės nebuvimas <...> jungimas situacijų, kurios atsiranda iš socialinių normų trūkumo arba jų degradavimo. Kataloniška anomija sudaryta iš visų šių komponentų* (skaityti strp. Nr. 15). Kataloniją norima parodyti kaip teisinių principų ir socialinių normų nesilaikančią, jas iškreipiančią tautą. Ispaniškoji konflikto pusė dažnai būtent teisinius argumentus mini kaip pačius svarbiausius, nes jų nesilaikymas trukdo pačiai Katalonijai demokratiniais teisėtais būdais siekti didesnio savarankiškumo. Ir, priešingai, teisiniais principais grįstos Ispanijos demokratijos vykdymas rodytų siekį vieningai spręsti konfliktinę situaciją. *No hay leyes en Catalunya para responder a sus principales problemas. Lo diré mejor: si las hay se incumplen o se inventan otras alternativas de manera súbita. / Katalonija neturi įstatymų, kurie galėtų atliepti jų pagrindines problemas. Pasakysiu geriau: jeigu ir yra, jie pažeidžiami ar staiga sugalvojamos jiems alternatyvos* (skaityti strp. Nr. 15). Taigi kritikuojant antiteisinius katalonų veiksmus, akcentuojama Ispanijos teisinė viršenybė, svarbi vieningoms konflikto sprendimo paieškoms, kadangi katalonų teisinė sistema viena pati negali išspręsti situacijos. Independentizmas, anot autoriaus, patiems katalonams kuria nesaugumą, priešingai negu Ispanija, kuri siūlo aiškumą.

Nepaisant kritikos katalonų independistų atžvilgiu, jie kviečiami diskutuoti su Ispanija, tačiau laikantis teisinių principų – taigi čia pagrindinis Ispanijos reikalavimas, kuris katalonams reiškia atsisakyti galimybės toliau kovoti dėl nepriklausomybės. *Hay que dialogar y negociar, pero nadie se querrá sentar al otro lado de la mesa mientras no se pueda emplear un lenguaje inteligible, se reduzca la tensión social inducida y se reponga la lealtad a las leyes. <...> Cuando superen esas graves afecciones, podrán culpar con más razón al Gobierno del Estado de su insoportable indolencia. / Reikia dialogo ir derybų, bet niekas nenori sėsti iš kitos stalo pusės, kol nesusikalbama suprantamai, nesumažinta sukelta socialinė įtampa ir nėra ištikimybės teisei. <...> Įveikus šias sudėtingas sąlygas, katalonai galės su didesniu pagrįstumu kaltinti Ispanijos vyriausybę dėl jų nepakenčiamo vangumo*

(skaityti strp. Nr. 15). Pabrėžiama, kad ispaniškoji pusė kviečia diskusijai, tačiau įvykdžius nurodytas sąlygas, t. y. elgiantis teisiškai ir demokratiškai.

Taigi demokratiškumui pabrėžti pasitelkiamas teisėtumo klausimas kaip vienas iš esminių demokratinio valdymo principų. Nepriklausomybės siekio įgyvendinimas būtų nedemokratiškas, neprotingas, nenaudingas ir skaldantis variantas. Autorius siekia parodyti, kodėl secesijos procesas nebūtų tinkamas ir demokratiškas sprendimas pagal binarinę logiką mažantiems nepriklausomybės šalininkams. Verčiau reikėtų ieškoti bendro, vienijančio sprendimo su Ispanija. Reikia pažymėti, kad *La Vanguardia* straipsniuose daug dažniau kalbama apie nepriklausomybę tiesiogiai, ją minint. *El National* tekstuose labiau orientuojamasi į kovos, priešinimosi ispanų priespaudai naratyvus, akcentuojant idealistinę kovą.

Pastebėta, kad kalbant apie katalonų secesijos procesą, dažnai minimos neigiamos pragmatinės, ekonominės, teisinės pasekmės katalonams, nepagerinsiančios katalonų gyvenimo net ir nepriklausomybės skelbimo atveju, o priešiško ir etniško kuriami skirtumai akivaizdu nelaikomi tokiais reikšmingais ir pakankamais secesijos procesui įvykti.

5.4 Politiniai interesai

Kaip jau užsiminta aptariant kitus *La Vanguardia* straipsnių naratyvus, tekstuose pabrėžiamas nemenkas skirtumas tarp katalonų ir katalonų independistų, lyderių, kurie palaiko nepriklausomybės siekį tikėdamiesi pasiekti įvairių jiems naudingų politinių tikslų. Atskleidžiamas independistų radikalumas darant spaudimą ir pripažįstant tikraisiais katalonais tik atsiskyrimui pritariančiuosius. *Hay una parte de la sociedad catalana, encabezada por sus dirigentes, el binomio Puigdemont-Torra, que sólo acepta a los que piensan como ellos. <...> Por eso, la pregunta reiterada “¿por qué escribes en catalán si no eres independentista?” <...> Y otros más afirman que parece mentira que me haya convertido en una traidora, y me invitan a marcharme de Catalunya. / Yra dalis katalonų visuomenės, vadovaujama lyderių, Puigdemont ir Torra, kurie priima tik mažtančius taip pat kaip jie. <...> Todėl kartojamas kalusimas „kodėl rašai katalonų kalba, jeigu nesi independistė?“ <...> Ir nors atrodo netiesa, kai kurie netgi patvirtina mane laikantys išdavike ir netgi kviečia išvykti iš Katalonijos (žr. strp. Nr. 20). Taigi parodomas katalonų visuomenės susiskaldymas ir radikalūs independistų sprendimai ne tik dėl nepriklausomybės, tačiau ir dėl kitaip mažtančių ir secesijai nepritariančių katalonų nepriėmimo.*

Tačiau taip pat aptariami abiejų pusių, tiek katalonų, tiek ispanų politikų, populistiniai kaltinimai ir susipriešinimai: *Los populismos disponen de una gran facilidad para señalar enemigos. Culpan de todo al otro hasta la paranoia. <...> En el imaginario independentista, España es la causante de nuestro desasosiego. Y en la otra orilla, el independentismo se ha erigido como suprema causa de las turbaciones de una parte de los españoles. Todos ellos tratan de decir a los ciudadanos lo que les gusta oír, sea o no cierto. <...> sería conveniente que el populismo no se utilizara <...> de las incapacidades de unos y otros. / Populizmai disponuoja gebėjimu atkreipti dėmesį į priešus.*

Kaltina dėl visko kitus iki paranojos. <...> Independentistų įsivaizdavimu, visų neramumų pagrindinė priežastis yra Ispanija. O kitoje pusėje, independentizmas pristatomas kaip pagrindinė trukdžių tam tikrais Ispanijos daliai priežastis. Visi jie stengiasi pasakyti gyventojams, ką jiems patinka girdėti, tiesa tai būtų ar ne. <...> būtų palanku, kad populizmas nepasinaudotų vienu ir kitu nepajėgumais (žr. strp. Nr. 19). Pabrėžiami populistiniai veiksmai, kurie pagrįsti dideliu susipriešinimu vienas kito atžvilgiu, tačiau nepateikiantys jokių racionalių išeičių (apskritai politika nepateikia jokio sprendimo) ir kuriantys nestabilumą. Y mientras desde el exterior se nos juzga con severidad, aquí se petrifica <...> de egoísmos y tacticismos del que resulta difícil adivinar una salida. <...> esta emerge efímera y alejada de la estabilidad. / Ir kol iš išorės mus teisia dėl sunkumų, čia, viduje, ždomasi dėl egoizmo ir įvairių taktikų taikymo, sunkiai leidžiančių nuspėti išeičių. <...> atsiranda netvirta ir tolstantis stabilumas (žr. strp. Nr. 19). Egoistinės populistinės ambicijos užgožia stabilumo siekį.

Pasikartojantys abiejų konflikto pusių veiksmai, dažnai priešingi argumentai, jau pabodę apie tai rašantiems – tai minima viename iš *la Vanguardia* straipsnių. *Hartos también de atrincheramientos: unos contra la ley, forzándola, burlándola... cuando no violentándola; otros emparedándose tras ella. Reduciendo unos y otros la política a un gris erial de cenizas. / Atsibodę taip pat tokie įsišaknijimai: vieni prieš teisę, naudodami jėgą, tyčiodamiesi iš jos...kada ne smurtaudami, o kiti įgalinantys save per ją. Vieni ir kiti menkindami politiką iki pelenų likučių (skaityti strp. Nr. 19). Taigi kalbama apie vienu ir kitu – katalonų ir ispanų – skirtingų požiūrių laikymąsi, kuris jau tampa beprasmis ir kuria purvinos, menkos politikos įspūdį bei realiai problemų nesprenžia. Kritikuojamos abi pusės, taip pat katalonų independentistų radikalumas, ir kalbama apie bendrą atsakomybę dėl kilusio konflikto bei išeities ieškojimo kartu.*

5.5 Apibendrinimas

Svetainės *La Vanguardia* straipsniai taip pat mini skirtį tarp „mes“ ir „jie“, daugiausia per priešiško ir etniško kintamuosius (žr. lentelę Nr. 3). Taigi šie katalonų nacionalinio identiteto veiksniai sutampa abiejose – *El Nacional* ir *La Vanguardia* – žiniasklaidos priemonėse. *La Vanguardia* straipsniuose pabrėžiama, kad toks kardinaliai skirtingas puses pabrėžiantis binarinis mąstymo būdas natūraliai skatina katalonus tapti laimėtojais ir iš dalies paaiškina tokį atkaklų nepriklausomybės siekį (nors ir netolygiai pasiskirsčiusį, nes independentistai nėra dauguma Katalonijoje). Kitaip negu *El Nacional* tekstuose, toks skirstymasis į nugalėtojus ir pralaimėtojus pristatomas kaip neigiamas ir patiems katalonams nenaudingas reiškinys referuojant į vieningos pozicijos privalumus, taigi pakeičiant suverenios galios savo teritorijoje kintamąjį ir matant vieningo susitarimo su Ispanija sprendimą.

Kalbant apie saugumą ir grėsmes, bandomas paneigti katalonų kalbos (kalbos vartojimas nereiškia esant independentistu), kultūros nelygiateisiškumas, nykimo požymiai, taip pat pabrėžiama, kad siekdami nepriklausomybės katalonai kuria dar didesnę netikrumą, kuris prilyginamas dramoms bei audroms, galinčioms juos ištikti. Pavyzdžiui, minima prastėjanti Katalonijos ekonominė situacija

(*El Nacional* mini gerą ekonominę katalonų padėtį). Tarpiniai dialogu grįsti sprendimai galėtų padėti spręsti konfliktą.

Naratyvais siekiama parodyti ir akcentuoti Kataloniją (o kartais ir Ispaniją) atrodant destruktiviai ir nepatraukliai, pavyzdžiui, užsienio investuotojams. Šie naratyvai priskirtini saugumo ir grėsmių kintamajam, kuris labai skiriasi nuo pateikiamo *El Nacional* tekstuose (žr. lentelę Nr. 2). Taigi paneigiant katalonų independistų matomas grėsmes, pateikiamos kitos. Akcentuojamos praktinės, dažnai ekonominės priežastys, kodėl būtina spręsti konfliktą teisiniu būdu, išlikti vieningiems bei vadovautis demokratiniiais principais, priešingu atveju pabrėžiama dramatiška katalonų ateitis.

Katalonų nacionalizmas apibūdinamas kaip kosmopolitiškas, negrynas, prisitaikęs gyventi multikultūrinėje Ispanijos ir Europos aplinkoje, su kuria ypač susijęs – taigi visiškai kitoks nei *El Nacional* straipsniuose (žr. lentelę Nr. 2). Bandoma paaiškinti, kad dabartinis nacionalizmas yra idealizmo siekis, o katalonai netgi turintys ispanų geną „valią būti“. Mažinamas nutolimas vieniems nuo kitų.

Taigi *La Vanguardia* straipsniuose taip pat minimas priešiškus ispanams, katalonų jautimasis nelygiaverčiais ir pažemintais. Tačiau kitaip negu pirmosios svetainės analizės atveju, šiuos skirtumus ir atitolimą bandoma sumažinti, o skirtingas teisės ir demokratijos interpretavimo formas suvienodinti ir siekti bendro sprendimo. Straipsnių autorių požiūris paprastai kritikuojuantis binarinį požiūrį, siūlantis nuosaikesnį sprendimo būdą.

Katalonų independistų matomos grėsmės sumažinamos, o jas keičia naujos, rodančios neigiamas atsiskyrimo pasekmes, straipsniuose orientuojamasi į racionalius paskaičiavimus (žr. lentelę Nr. 4 ir Nr. 5). Taigi skiriasi saugumo interpretavimas. Šiuo atveju, siekiama, kad racionalios praktinės priežastys (kaip galimas identiteto veiksnys) mažintų paties identiteto poveikį secesijai įvykti. Secesija pristatoma kaip neigiama išeitis, kurianti nestabilumą, todėl ją reikia keisti bendru susitarimu. Ji nesiejama su skirtumais arba jie nelaikomi tokiais svariais, kad būtų įmanomas secesijos procesas. Nepriklausomybės, suverenumo siekis, kylantis iš nacionalinio identiteto priešiškus kintamojo, čia neįsivazduojamas. Apskritai *El Nacional* ir *La Vanguardia* naratyvai atspindi dvi skirtingas, nors bendrų požymių turinčias, katalonų grupes ir demonstruoja katalonų poliarizaciją.

Kintamasis / La Vanguardia naratyvai	Priešiškumas (bandoma straipsniuose jį paneigti)	Kalba (straipsniuose paneigiama)
	Laimėjimas vs. pralaimėjimas	Katalonų kalba vs. ispanų kalba
	Jie vs. mes	
	Katalonų kalbos nykimas vs. ispanų kalbos klestėjimas	
	Atsiskyrimas vs. grėsmė katalonų tautai	
	Teisinių principų vykdymas vs. nepaklusimas Ispanijos teisei	
	Represija vs. rezistencija	

Lentelė Nr. 3

Kintamasis / La Vanguardia naratyvai	Racionalūs paskaičiavimai	Katalonų tautos būdas
	Grėsmė Katalonijos (ir Ispanijos) ekonomikai vs. ekonomikos stabilumas	Kosmopolitiškas nacionalizmas
	Katalonijos ekonomikos smukimas vs. ekonomikos augimas	Geras jausmas multikultūrinėje aplinkoje (Ispanija, Europa)
	Atsiskyrimas vs. ekonominė ir politinė gerovė	Ispaniškas „valios būti“ DNR

Lentelė Nr. 4

Saugumas ir grėsmės
Grėsmė Katalonijos (ir Ispanijos) ekonomikai vs. ekonomikos stabilumas
Atsiskyrimas vs. nuolatinis netikrumas
Teisinių principų vykdymas vs. nepaklusimas Ispanijos teisei
Atsiskyrimas vs. ekonominė ir politinė gerovė

Lentelė Nr. 5

Išvados

Iki šiol stebint tiek politinę, tiek visuomeninę katalonų poliarizaciją nepriklausomybės klausimu, šį katalonų pažiūrų išsiskyrimą atspindi skirtingos tyrimui pasirinktos katalonų žiniasklaidos priemonės. *El Nacional* pristatomi katalonų skirtumai nuo ispanų rodo tapatybių išsiskyrimą ir katalonų tapatybės stiprėjimo tendencijas, galimai nepriklausomybės šalininkų pasitelkiamas savoms pozicijoms ir politiniams veiksams pagrįsti (atsiskyrimui). Katalonų ambicija įgyti suverenumą atspindi ir pagrindžia konkrečius independistų įvykdytus referendumo ir nepriklausomybės paskelbimo veiksmus 2017 m. rudenį. O štai *La Vanguardia* tokių, skirtumus tarp katalonų ir ispanų akcentuojančių tendencijų nesureikšmina. Priešingai, stengiasi jas sumažinti ieškodama katalonus ir ispanus vienijančių elementų ir tokiu būdu atstovauja katalonų, nepritariančių secesijos procesui, pusę. Ispanijos vykdytos priemonės katalonų secesijos procesui stabdyti, atsižvelgiant į skirtingas žiniasklaidos priemones, gali būti aiškinamos kaip teisiškai pagrįsti arba represiniai Ispanijos vykdomi veiksmai prieš Kataloniją. Taigi stiprios tapatybės įtaka secesijos procesui yra svarbi, įgalinanti imtis politinių veiksmų. Tapatybės reikšmingumą atsiskyrimui liudija nepriklausomybei nepritariančiųjų siekis mažinti skirtumus ir taip silpninti konkrečius identiteto elementus.

Remiantis *El Nacional* žiniasklaidos diskursu, esminiais katalonų nacionalinio identiteto kintamaisiais laikytini priešiško, etniško (ypač kalbos), saugumo ir grėsmių, suverenios galios savo teritorijoje ir išskirtinio katalonų tautos būdo kintamieji. Straipsniuose dominuoja represiniais veiksmais pagrįstas priešiškas ispanams ir etniškumo motyvas, iš kurių kyla saugumo grėsmių veiksnys ir atsakas į jį – suverenios galios siekis. *La Vanguardia* straipsniai išryškindami priešiško ir etniškumo kintamuosius, jų nesureikšmina ir neigia skirtimus esant pagrįstus. Taip pat ieško katalonus su ispanais vienijančių aspektų – ispaniškumo ir apibūdina katalonų tautą kaip panašią, o ne besiskiriančią nuo ispanų. Kaip alternatyva iš priešiško ir etniškumo kintamųjų galimai atsirandančiam tautos suverenumo siekiui pasirenkami racionalūs ekonominiai ir politiniai paskaičiavimai. Būtent jie apibūdinami kaip pagrindinės grėsmės įprastam katalonų gyvenimo būdo stabilumui, jei būtų skelbiama nepriklausomybė, ir pasitelkiami kaip politinis instrumentas silpninti nepriklausomybines katalonų pozicijas.

Tyrimo duomenys rodo, kad katalonų tapatybė yra gana stipri, o jos ryškėjantis akcentavimas gali paaiškinti politinius secesijos veiksmus. Tačiau tik du katalonų nacionalinio identiteto struktūros kintamieji pasikartoja (priešiškas ir etniškas), o kiti keičiasi. Todėl kalbant apie ilgalaikę perspektyvą, daroma prielaida, kad katalonų sugyvenimas su ispanais yra įmanomas, ypač pasikeitus Ispanijos požiūriui bei veiksams ir suteikiant katalonams daugiau savarankiškumo bei politinių ir (arba) ekonominių teisių. Tuomet gali keistis ir silpnėti represiniu pagrindu grindžiamas teritorinio savarankiškumo siekis, šiuo metu akcentuojamas kaip būtinybė saugoti katalonų nacionalinį identitetą.

Nors katalonų pažiūrų dualumas vis dar ryškus, tačiau paskutinių apklausų tendencijos rodo mažėjantį nepriklausomybės šalininkų skaičių. Todėl norint sekti katalonų-ispānų tapatybių išsiskyrimo ar suartėjimo procesus, svarbu atkreipti dėmesį į tolesnes katalonų identitetą formuojančių veiksnių kryptis ir galimus pasikeitimus.

Literatūros sąrašas

1. Amone, Charles, „Constructivism, instrumentalism and the rise of Acholi ethnic identity in northern Uganda.“ *African Identities*, 13:2, 2015, 129–143.
2. Anderson, Alan B., „Commentary: The Roots of Catalan Identity and Ethno-Nationalism.“ *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, 16 (3), 2017, 55–63
3. Anderson, Alan B., *Imagined communities: reflection on the origin and spread of nationalism*. London: Verso, 1991.
4. Boylan, Brandon M., „In pursuit of independence: the political economy of Catalonia’s secessionist movement.“ *Nations and Nationalism*, 21(4), 2015, 761–785.
5. Buzan, Barry. „New Patterns of Global Security in the Twenty-First Century.“ *International Affairs*, 67.3, 1991, 431–451.
6. Cetrà, Daniel, Elisenda Casanas Adam ir Mariola Tàrrega, The 2017 Catalan Independence Referendum: A Symposium.“ *Scottish Affairs*, 27.1, 2018, 126–143.
7. Ciotola Jr., Louis J. *Constructivism in Unlikely Places: How National Identity Influences Chinese and Russian Behavior in Areas of Core Interest and the Sino-Russian Relationship*. Master Thesis. Towson: Towson University, 2015.
8. Crameri, Kathryn, „Political Power and Civil Counterpower: The Complex Dynamics of the Catalan Independence Movement“. *Nationalism and Ethnic Politics*, 21, 2015, 104–120.
9. El falso diccionario del independentismo catalán. *El País*. Prieiga: https://elpais.com/elpais/2018/03/25/hechos/1522010567_491793.html [žiūrėta 2019 04 26]
10. El rechazo a la independencia supera por primera vez al apoyo desde el 1-0. *Público*. Prieiga: <https://www.publico.es/politica/ciudadanos-catalunya-oponen-independencia-superan.html> [žiūrėta 2019 05 13].
11. Esteve, Jose M. „Multi-cultural education in Spain: the autonomous communities face the Communities face the challenge of European unity.“ *Educational Review*, 44, 1992, 255–272.
12. Garcia, César, „Strategic communication applied to nation building in Spain: The experience of the Catalan Region.“ *Public Relations Review*, 39 (5), 2013, 558–562.
13. Guibernau, Montserrat, „Anthony D. Smith on nations and national identity: a critical assessment.“ *Nations and Nationalism*, 10 (1/2), 2004, 125–141.

14. Guibernau, Montserrat, „Prospects for an Independent Catalonia.” *International Journal of Politics, Culture, and Society* 27(1): 5, 2014, 5–23.
15. Guibernau, Montserrat, „Secessionism in Catalonia: After Democracy“. *Ethnopolitics: Formerly Global Review of Ethnopolitics*, 12:4, 2013, 368–393.
16. Hargreaves, John, *Freedom for Catalonia?: Catalan Nationalism, Spanish Identity and the Barcelona Olympic Games*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
17. Higuera, José L. F., Angel de la Fuente, Guillem López Casasnovas, Joan Rosselló Villalonga y Clemente Po, *The Political Economics of Catalan Independence*. Instituto de Estudios Economicos, Madrid, 2014.
18. Hopf, Ted, „The Promise of Constructivism in International Relations Theory.“ *International Security*, 23(1), 1998, 171–200.
19. Iveson Mandie „Gendered dimensions of Catalan nationalism and identity construction on Twitter“. *Discourse & Communication*, Vol.11(1), p. 51-68, 2017.
20. Jakniūnaitė, Dovilė ir Evaldas Nekrašas, „Kaip tirti tarptautinius santykius konstruktyvistiškai: filosofinių prielaidų ir teorinių nuostatų analizė.“, *Politologija* 59, 2010, 29–58.
21. Jakniūnaitė, Dovilė, „Constructivist tradition in Lithuanian International Relations Discipline?“ *Lithuanian Political Science Yearbook 2005*, 2006, 183–199.
22. Jakniūnaitė, Dovilė, „Naujausios tendencijos tarptautinių santykių teorijoje: konstruktyvizmas, postmodernizmas ir virtualizmas.“ *Politologija*, 20, 2000, 52–88.
23. Jakniūnaitė, Dovilė, „Sienos ir erdvės: konceptualizacijų paieškos XXI amžiaus teritoriniams konfliktams Rytų Europoje analizuoti.“, *Politologija*, 83, 2016, 66–92.
24. Kedourie, Elie, *Nationalism*. London: Hutchinson, 1960.
25. Keohane, Robert O. „International Institutions: Two Approaches.“ *International Studies Quarterly*, 32(4), 1988, 390–391.
26. Kiewiet, Jeroen, „Legal Unity as Political Unity?“ *Utrecht Journal of International and European Law*, 34(1), 2018, 56–72.
27. Latorre, Mariona L. „Catalan-ness(es) in the Catalan Countries.“ *Catalan Social Sciences Review*, 4, 2014, 1–14.
28. Martí, David ir Daniel Cetrà, „The 2015 Catalan election: a de facto referendum on independence?“, *Regional & Federal Studies*, 26:1, 2016, 107–119.
29. Miller, Henry ir K. Miller, „Language Policy and Identity: the case of Catalonia“. *International Studies in Sociology of Education*, 6, 1996, 113–128.
30. Miniūtaitė, Gražina, „Convergent Geography and Divergent Identities: A decade of transformation in the Baltic states.“ *Cambridge Review of International Affairs*, 16(2), 2003, 209–222.

31. Oficiali Katalonijos parlamento svetainė. Katalonijos statutas. Prieiga: <https://web.gencat.cat/en/generalitat/estatut/> [žiūrėta 2019 04 10].
32. Olivieri, Victor M. „Sub-state nationalism in Spain: primers and triggers of identity politics in Catalonia and the Basque Country“. *Ethnic and Racial Studies*, 38(9), 2015, 1–17.
33. Orriols, Lluís, Toni Rodon, „The 2015 Catalan Election: The Independence Bid at the Polls.“ *South European Society and Politics*, 21, 2016, 359–381.
34. Rajić, Ivan, *Oligopoly, Regional Development and the Political Economy of Separatism - with a case study of the United Kingdom and Scotland*. Dissertation. University of Cambridge, 2017.
35. Rico, Guillem ir Robert Liñeira, „Bringing Secessionism into the Mainstream: The 2012 Regional Election in Catalonia.“ *South European Society and Politics*, 19(2), 2014, 257–280).
36. Schlesinger, Philip, „Media, the political order and national identity.“ *Media, Culture and Society*, 1991, 297–308.
37. Smith, Anthony, D., *National Identity*. London: Penguin, 1991, 13–14.
38. Solís, León F., *Negotiating Spain and Catalonia: Competing Narratives of National Identity*. Bristol, Portland, 2003.
39. Sorens, Jason, „The Cross-Sectional Determinants of Secessionism in Advanced Democracies.“ *Comparative Political Studies*, 38(3), 2005, 304–326.
40. Woolard, Kathryn A., „Is the personal political? Chronotopes and changing stances toward Catalan language and identity.“, *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 16(2), 2013, 210–224.
41. Xicoy, Enric, Cristina Perales-García, Rafael Xambó, „Shaping Public Opinion for Confrontation: Catalan Independence Claims as Represented in Spanish, Catalan, Valencian, and Basque Editorials*“, *American Behavioral Scientist*, 61(9), 2017, 1040–1055.

Šaltinių sąrašas

1. Enric Vila, „El ultrapacificismo catalán.“ *El Nacional*, 2016. Prieiga: https://www.elnacional.cat/es/opinion/pacificismo-cup-policia_104107_102.html [žiūrėta 2019 03 25].
2. Jordi Galves, „El catalán es feo.“ *El Nacional*, 2017. Prieiga: https://www.elnacional.cat/es/opinion/jordi-galves-catalan-feo_129441_102.html [žiūrėta 2019 03 25].
3. Enric Vila, „El catalán se muere.“ *El Nacional*, 2018. Prieiga: https://www.elnacional.cat/es/la-guerra-de-paper/el-catalan-se-muere_277305_102.html [žiūrėta 2019 03 30].

4. Iu Forn, „¡Catalán de mierda! ¡Moderno!“ *El Nacional*, 2019. Prieiga: https://www.elnacional.cat/es/opinion/iu-forn-catalan-de-mierdamoderno_346683_102.html [žiūrēta 2019 04 06].
5. Iu Forn, „Pedro Sánchez es catalán (y no lo sabe).“ *El Nacional*, 2016. Prieiga: https://www.elnacional.cat/es/opinion/pedro-sanchez-catalan-psoe_112968_102.html [žiūrēta 2019 04 06].
6. Gustau Nerin, „Plataforma: „Hace falta la independencia para resolver la situación del catalán.“ *El Nacional*, 2016. Prieiga: https://www.elnacional.cat/es/cultura/plataforma-informecat-catalan_102612_102.html [žiūrēta 2019 04 15].
7. Enric Vila, „Vichy Catalán.“ *El Nacional*, 2018. Prieiga: https://www.elnacional.cat/es/opinion/vichy-catalan_239559_102.html [žiūrēta 2019 04 25].
8. Gustau Nerin, „Los videojuegos, sin catalán.“ *El Nacional*, 2016. Prieiga: https://www.elnacional.cat/es/cultura/catalan-videojuegos-plataforma-lengua_100088_102.html [žiūrēta 2019 04 06].
9. Enric Vila, „Sobar el catalán.“ *El Nacional*, 2018. Prieiga: https://www.elnacional.cat/es/opinion/dejad-estar-el-catalan_243111_102.html [žiūrēta 2019 04 06].
10. Enric Vila, „Ciudadanos y el catalán.“ *El Nacional*, 2017. https://www.elnacional.cat/es/opinion/ciudadanos-y-el-catalan_155592_102.html [žiūrēta 2019 04 26].
11. Jordi Galves, „El catalán baboso.“ *El Nacional*, 2018. Prieiga: https://www.elnacional.cat/es/opinion/jordi-galves-catalan-baboso_319122_102.html [žiūrēta 2019 04 15].
12. David González, „El Maidan catalán.“ *El Nacional*, 2018. Prieiga: https://www.elnacional.cat/es/opinion/david-gonzalez-el-maidan-catalan_305262_102.html [žiūrēta 2019 04 15].
13. Lluís Amiguet, „El ‘trilema’ catalán.“ *La Vanguardia*, 2018. Prieiga: <https://www.lavanguardia.com/opinion/20181219/453641894459/el-trilema-catalan.html> [žiūrēta 2019 04 01].
14. Gabriel Magalhães, „En el laberinto catalán.“ *La Vanguardia*, 2017. Prieiga: <https://www.lavanguardia.com/opinion/20171220/433769332420/en-el-laberinto-catalan.html> [žiūrēta 04 01].
15. Santiago Muñoz Machado, „Anomia catalana.“ *La Vanguardia*, 2018. Prieiga: <https://www.lavanguardia.com/opinion/20180210/44652016033/anomia-catalana.html> [žiūrēta 2019 04 20].

16. Antón Costas, „Divisibilidad del conflicto catalán.“ *La Vanguardia*, 2017. Prieiga: <https://www.lavanguardia.com/opinion/20170222/42211916921/divisibilidad-del-conflicto-catalan.html> [žiūrėta 2019 04 10].
17. Redacción, „Nos jugamos Catalunya.“ *La Vanguardia*, 2017. Prieiga: <https://www.lavanguardia.com/opinion/20171008/431878931938/nos-jugamos-catalunya.html> [žiūrėta 2019 04 10].
18. Manuel Castells, „Catalunya: ¿patria o muerte?“ *La Vanguardia*, 2017. Prieiga: <https://www.lavanguardia.com/opinion/20170805/43329802265/catalunya-patria-muerte.html> [žiūrėta 2019 04 25].
19. Josep Antoni Duran Lleida, „¿Cuándo se jodió Catalunya?“ *La Vanguardia*, 2018. Prieiga: <https://www.lavanguardia.com/opinion/20180216/44809026941/cuando-se-jodio-catalunya.html> [žiūrėta 2019 05 01].
20. Carme Riera, „Esa clase de amor a Catalunya.“ *La Vanguardia*, 2019. Prieiga: <https://www.lavanguardia.com/opinion/20190331/461358184024/esa-clase-de-amor-a-catalunya.html> [žiūrėta 2019 04 10].

Summary

National identities' Influence on Secession. The Case of Catalonia

In terms of political context of Catalonia's referendum and declaration of independence, it's relevant to analyse Catalans' national identity and its main structural elements. The main cause for the study was to identify whether catalans' identity is constructed through the opposite narratives and variables of distance from Spanish people and what are the main elements which allow us to highlight the process of strengthening this national identity of Catalans. Therefore the main goal is to identify how (and if) the distance between these two identities of Spanish and Catalans was developed. Also, to assess the connection of Catalans' identity to the secession process. In order to reach these goals the main structural elements for the national identity were distinguished. Futhermore, the recent political events and the political system of Catalonia were discussed. It was chosen two Catalans websites (*El Nacional* and *La Vanguardia*) and their analytical articles for this research. The study showed that apparently there are quite a lot of differences between Spanish and Catalans which are reflected in the narratives of media. And the distance definitely demonstrates the strenght of Catalans' identity which reflects to the concrete political steps towards Catalonia's independence. However *La Vanguardia* narratives show the existence of seeking to diminish these differences and suggesting to take uniting decisions for both parts of the conflict. However it should be mentioned that the hostility and ethnicity (basically the language) are the only one non-changing elements of national Catalans' identity, the others might be changed. This means that in the long-term perspective there is a likely possibility for Catalans and Spanish to find a solution of living together, especially by giving more autonomy and rights for Catalonia within the country of Spain. All in all it's worth to follow the process of Catalan national identity in the future to see their direction and possible changes in terms of distance or the proximity.